

DONOSTIA / SAN SEBASTIÁN 2016
EUROPAKO KULTUR HIRIBURUA
DSS2016.EU

Unha guía imperfecta

Unha proposta práctica
para os e as axentes
culturais que traballan en
proxectos internacionais
e que queren promover
prácticas de xestión
respectuosa coas lingua
minorizadas.

An imperfect guide
to prioritise minority
languages in international
cultural projects

Unha guía imperfecta

Unha proposta práctica para os e as axentes culturais que traballan en proxectos internacionais e que queren promover prácticas de xestión respectuosa coas lingua minorizadas.

Socios

Patrocinadores e colaboradores

provinsje frysln
provincie Fryslan

Cyngor Celfyddydau Cymru
Arts Council of Wales

DSS2016EU

Donostia-Urdia
Ayuntamiento de San Sebastián

Gipuzkoako
Foru Aldundia
Deputación Foral
de Guipúzcoa

ORAIN
GIPUZKOA
GOBIERNO VASCO

EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO
VASCO

GOBIERNO
DE VIZCAYA

MINISTERIO
DEL DEPORTE

SECRETARIA
ESTADAL
DE CULTURA

EUROPA KULTUR
HIRBURUA
CAFE DE LA CULTURA
EL CAFE DE LA CULTURA

Autoras: Jurdana Martín Retegi e Arrate Illaro Etxebarria (Euskaltzaleen Topagunea)

Con colaboración de: Asier Basurto Arruti, Imanol Otaegi Mitxelena, Itsaso Olaizola Azurmendi, Jasone Mendizabal Altuna, Miren Pérez Eguíreun, Itziar Iraola Alonso, Sara Seco e Mónica Pazos

Traducción: Iria Taibo

Fotografías: Jorge Fernández Mayoral

Edita: Donostia / San Sebastián 2016 Fundazioa

Diseño e maquetación: Estudio Lanzagorta

Impresión: Michelena Artes Gráficas

Depósito legal: SS-218-2017

Índice

Prólogo	08
Contexto: que é Tosta?	14
Onde comezamos?	22
En que teorías nos baseamos?	28
Da teoría á práctica: remar, remar	44
Relacións internas	47
Residencias e intercambios	51
Festivais e actos culturais	54
Comunicación externa	57
Principais conclusóns	62
Apéndice	64
Lingua e comunidades	65
Membros de Tosta	67
Artistas	70
Donostia 2016 – Cultura para vivirmos xuntos	72
Referencias bibliográficas e publicacións de interese	75
Anexo: versión en inglés <i>An imperfect guide</i>	78

Prólogo

Elena Laka Muñoz
Presidenta de Euskaltzaleen Topagunea

Dos 500 millóns de habitantes da Unión Europea, aproximadamente 40 millóns falamos unha lingua minorizada. Somos falantes de linguas minorizadas, aínda que normalmente tamén falamos outras más estendidas e ao tempo somos cidadáns e ciudadás da Unión Europea, titulares de todos os dereitos e deberes como o resto da cidadanía, incluído odereito a usar as nosas linguas en Europa e en todo o mundo.

Un dos obxectivos de Donostia como Capital Europea da Cultura en 2016 foi promover unha sociedade máis aberta, que entende a diversidade como fonte de riqueza e que apoia a harmonía social entre cidadáns e ciudadás. Sete linguas minorizadas das costas atlánticas reuníronse arredor da nosa palabra común «Tosta», para compartir os nosos mundos e para atopar xeitos de dar alento ás nosas linguas. Os falantes de galés, vasco, frisio, gaélico escocés, irlandés, córnico e galego coñecen ben as dificultades do día a día e os obstáculos que sufrimos para vivirmos nas nosas linguas e para crear espazos nas e para as nosas linguas. O obxectivo principal de Tosta foi coñecérmonos mutuamente e procurar atallos para superar eses obstáculos convxuntamente.

No País Vasco, decatámonos hai tempo do importante que é para a saúde dos vascos crear un movemento social que reúna os e as falantes. Como cremos nese tipo de redes, en movemento e cooperación, en Euskaltzaleen Topagunea traballamos nos movementos sociais, organizando os cidadáns e ciudadás que traballan convxuntamente cara a unha saudábel comunidade da lingua vasca. De feito, a creación desas redes e movementos sociais tamén ten sentido para outras comunidades que traballan para revivir as súas propias minorías lingüísticas. As nosas comunidades non están soas en Europa; compartimos un espazo, situacións comparábeis e situacións semellantes. Tosta foi unha ferramenta para, por unha banda, compartir mutuamente todos esos puntos, e pola outra, para afortalar e empoderar todas as nosas comunidades por medio da colaboración e da creatividade.

«O vasco era un pozo fondo e escuro», escribiu o poeta de Bilbao Gabriel Aresti. Por medio de Tosta, o vasco mais tamén o galés, o frisio, o gaélico escocés, o irlandés, o córnico e o galego xa non son pozos fondos e escuros, senón comunidades cheas de luz que comparten o océano desta terra que chamamos Europa.

O

Contexto: que é Tosta?

«Cantarte hei Galicia,
na lingua galega,
consolo de todos os males,
alivio de penas».
(canción Tosta)

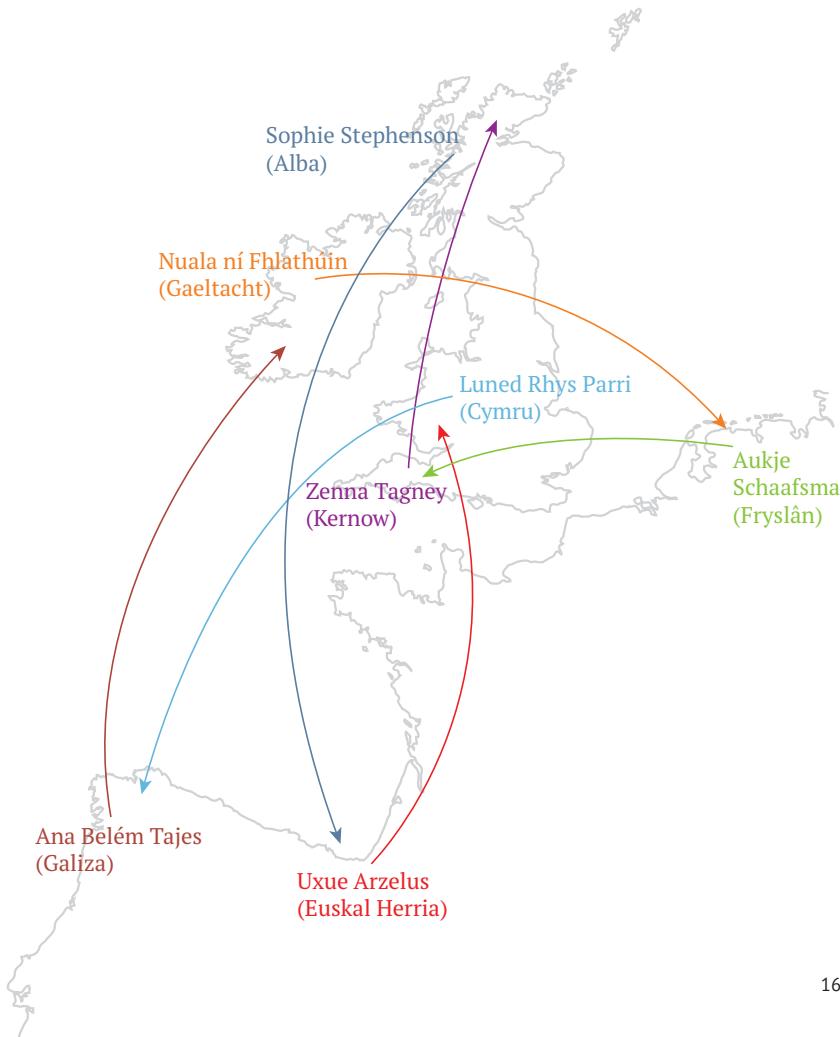
Tosta, ou a bancada dunha embarcación, é unha palabra que está presente, con pequenas variacións, en moitas comunidades lingüísticas e culturais minorizadas por toda a costa atlántica europea; a pesar da extensión do océano, a cultura do mar durante toda a historia uniu comunidades que están lonxe unhas das outras. Tomando como punto de partida o significado desta palabra e comprometéndonos a tornarnos nunha das embaixadas ambulantes de Donostia 2016, dirixímonos ao mar co proxecto Tosta en 2015, coa esperanza de tecer a rede de colaboración cultural das sete comunidades que viven nas costas atlánticas. Ter unha lingua minorizada uniu os axentes culturais do País Vasco, Irlanda, Frisia, Galiza, Gales, Cornualles e Escocia.

Os e as falantes desas pequenas grandes linguas queremos vivir nas nosas linguas, queremos crear nas nosas linguas e vemos o noso futuro nas nosas linguas. A cultura do mar uniunos e entendermos a diversidade cultural como unha riqueza para unha sociedade fixo esa ligazón más estreita. Tosta deu visibilidade á diversidade lingüística de Europa e, ao tempo, a visións semellantes do mundo.

Tosta combina a promoción da creación artística, a celebración da diversidade lingüística e cultural e a xestión equilibrada das linguas locais nun proxecto internacional. A misión do proxecto foi espertar a concienciación sobre esas linguas minorizadas e culturas e tamén crear oportunidades para a colaboración internacional das artistas, entre outras. Tosta marcou o itinerario da diversidade lingüística do Atlántico e, polo tanto, viaxou dunha comunidade a outra co pretexto dos intercambios culturais.

A nosa viaxe tivo dúas paradas principais: a primeira, en primavera, cando fixemos o intercambio de artistas. Cada nación enviou unha artista como embaixadora da nosa lingua e cultura propias, mentres outra comunidade as recibía para participaren nas estadías artísticas que organizaron. En total, pois, sete artistas femininas foron as protagonistas de Tosta, facendo visíbel a diversidade de Europa e divulgando a os valores de Donostia 2016 por toda Europa coas súas creacións artísticas.

O intercambio de artistas procuraba dar espazos á creación e diversidade das culturas minorizadas de Europa, mentres se estimulaba o diálogo intercultural. As artistas viron cos seus propios ollos e sentiron na súa propia pel a relación entre os seus lugares de orixe e as comunidades de acollida e as súas semellanzas

e diferenzas. Os seus traballos artísticos foron creados a partir desas experiencias.

A segunda parada da viaxe de Tosta foi despois de xuño de 2016: unha vez rematadas as residencias artísticas, un grupo de contedores marítimos viaxou de porto a porto para recoller a carga cultural creada durante os encontros. De feito, os propios contedores foron as instalacións nas que se celebraron festivais de 2-3 días en cada unha das comunidades, coa idea de subliñar a diversidade lingüística e cultural de Europa, mostrando os traballos artísticos creados durante os intercambios artísticos e creando un marco de participación para os cidadáns e cidadás. Chamámoslos aldeas Tosta. A alma do proxecto viaxou por todo o Atlántico e fixose visíbel nesas comunidades.

Durante os festivais, ademais de dar un espazo ás culturas locais, tamén nos aseguramos de que as culturas das outras nacións tivesen o seu espazo, en variados programas colaborativos. Cada unha das comunidades adaptou o festival ao seu estilo e mostráronse as formas artísticas que se traballaron en

Data	Lugar
28 de abril – 2 de maio de 2016	Festival de música e arte Féile na Bealtaine, (Dingle, Irlanda)
16 – 19 de xuño de 2016	Festival Internacional Sea Shanty de Falmouth (Falmouth, Cornualles)
23 – 26 de xuño de 2016	Tosta Cymru - Theatr Felinfach (Aberaeron, Gales)
5 – 6 de xullo de 2016	Fèis an Eilein (Illa de Skye, Escocia)
2 – 4 de setembro de 2016	Festival Admiralteitsdagen (Dokkum, Frisia)
8 – 10 de setembro de 2016	Festas da Guadalupe (Rianxo, Galiza)
23 – 26 de setembro de 2016	Atlantikaldia (Errenerteria, País Vasco)

Tosta: música, danza, fotografía, artesanía, deporte, xogos, exposicións, teatro, gastronomía, poesía... un programa cheo de actividades de rúa, accesíbel para calquera que queira implicarse na diversidade lingüística.

Varios axentes culturais das sete comunidades lingüísticas de Tosta traballaron conxuntamente remando no mesmo barco para levaren a cabo o proxecto, compartindo tostas e remos. Cada un dos membros de Tosta traballou a partir da súa realidade, pola súa comunidade e pola rede Tosta ao tempo; porque os obxectivos, criterios e fitos decididos antes do inicio eran comúns. Cada un dos membros remou por Tosta desde o seu propio ámbito: educación, normalización lingüística, arte... Deixando á parte as singularidades, todos os promotores

comparten a vontade de dar espazos ás artes e culturas das comunidades lingüísticas e de ofrecer ás linguas minorizadas o espazo que merecen nas sociedades. Mostrámonos mutuamente a nosa visión do mundo e aprendemos dos outros o significado dunha Europa diversa.

A nosa experiencia na xestión lingüística

Desde o propio inicio, o proxecto colaborativo Tosta tivo un plan propio de xestión lingüística. Este plan estableceu un conxunto de criterios para usar, combinar e traducir as linguas durante o proxecto. Porén, este plan nunca foi definitivo e foise engadindo de xeito progresivo á listaxe o que se aprendeu da práctica diaria. Foi un plan dinámico, participativo; algunas cousas saíron como se agardaba, mentres outras fallaron. Foi un experimento, en moitos sentidos. Por iso non é perfecto e por iso funcionou para nós.

A guía imperfecta que tes nas mans, polo tanto, é unha humilde proposta de xestión lingüística que nace de e para esas prácticas. Nestas páxinas atoparás as leccións que aprendemos da nosa experiencia, que poden converterse nun apoio e unha base importante para asociacións culturais como as nosas que traballan en proxectos internacionais e queren coidar a diversidade lingüística promovendo prácticas de xestión respectuosa das minorías lingüísticas.

MEMBRO	Nazoa
A Mesa pola Normalización Lingüística	Galiza
Afûk	Frisia
Celtic Neighbours	Gales
Ealáin Na Gaeltachta	Irlanda
Euskaltzaleen Topagunea	País Vasco
Golden Tree Productions	Cornualles
Sabhal Mòr Ostaig	Escocia

* Para máis información sobre as artistas ou os membros de Tosta, vai ao apéndice.

a

Onde
comezamos?

Cando se ideou a iniciativa Tosta, tivemos en conta a necesidade de establecermos un plan especial para a xestión lingüística, que iría en paralelo co plan de creación cultural. Por este medio, queríamos en primeiro lugar aprender das experiencias doutros axentes culturais de Europa e de todo o mundo. Máis exactamente, analizamos proxectos que tiveron lugar no pasado e levamos a cabo unha compilación de boas prácticas durante o outono de 2015. Á parte disto, para traballar na base teórica da planificación lingüística, reunímonos con expertos dos ámbitos das relacións internacionais, a comunicación e a cultura.

Para realizar esta análise e compilación de boas prácticas, preparamos dous cuestionarios: o primeiro realizouse nas reunións con institucións do País Vasco e o segundo cos membros europeos de Tosta. O obxectivo dos cuestionarios era chegar a coñecer casos reais de relacións interculturais, entender que criterios lingüísticos establecen e que dificultades atopan.

De acordo coa información recibida nestas entrevistas, son poucas as institucións que teñen unha lista de criterios lingüísticos para poñer en práctica nas relacións internacionais. Porén, o interese por este tema é significativo, tanto no País Vasco como nas outras comunidades. As organizacións coas que falamos traballan en función das necesidades do momento, das posibilidades e do seu criterio habitual. Os recursos técnicos e económicos condicionan notablemente as súas decisións sobre xestión lingüística. Por todos eses motivos, entendeuse que unha guía para a xestión lingüística era precisa e útil despois da fase de análise.

No País Vasco, no outono e inverno de 2015 reunímonos con institucións e persoas individuais que teñen ampla experiencia en relacións públicas e amplio coñecemento das linguas. Queremos agradecer a valiosa información e o apoio que recibimos dos seguintes axentes:

- Ander Bolibar eta Txema Abarrategi (Garabide elkartea)
- Belen Uranga (Soziolinguistika Klusterra)
- Estibalitz Esteibar (Euskal Herriko Bertsozale Elkartea)
- Gorka Orueta eta Josu Amezaga (Euskal Herriko Unibertsitatea)
- Iñaki Irazabalbeitia (Eurodiputatu ohia)
- Itsaso Olaizola (Kutxa Ekogunea)
- Nora Etxaniz eta Mikel Mendizabal (Unesco etxea)
- Paul Bilbao (Euskararen Gizarte Erakunde Kontseilua)

Mentres se materializaban o proxecto Tosta e a guía de xestión, tamén se iniciaron outras iniciativas que tiveron especial coidado coa xestión lingüística e que deron valor á diversidade lingüística na Capital Europea da Cultura 2015 en Donostia. Gustaríamos destacar tres delas pola súa contribución ás comunidades lingüísticas minorizadas en Europa:

- **O Protocolo para a Garantía dos Dereitos Lingüísticos** (http://www.amesa.gal/noticias/noticias-da-mesa/presentase-en-galiza-o-protocolo-de-donostia-para-garantia-dos-dereitos-linguisticos/attachment/protocolo-para-a-garantia-dos-dereitos-linguisticos_gl) propón 185 medidas para garantir o respecto polos dereitos lingüísticos de todos os ciudadáns e ciudadás (por Kontseilua).
- **Hitzargiak** (www.hitzargiak.eu) unha base de datos e un encontro que presenta 100 boas prácticas para a revitalización das linguas (polo Clúster de Sociolingüística).
- **Europa Bat-batean** (www.europabatbatean.eus), a reunión de cantantes de improvisación de Europa e do mundo (por Mintzola Ahozko Lantegia).

En que
teorías nos
baseamos?

A diversidade cultural hoxe en día

A diversidade cultural de Europa e tanxíbel tamén nas nosas comunidades, se botamos unha ollada ás linguas que a xente fala na rúa. A globalización implicou o movemento de xente e de información e, xunto cos inmigrantes, tamén as súas linguas chegaron ás nosas terras. As nosas vilas vanse convertendo gradualmente en más diversas culturalmente e más multilingües. Así, as nosas linguas minorizadas endémicas conviven con linguas maiores como o castelán, o inglés ou o neerlandés; e, debido á nova inmigración, engádense novas linguas á ecuación. Por darmos un exemplo, os científicos teñen identificado máis de cen linguas no País Vasco (Anaut, 2007; Uranga et al., 2007; Zabaltza, 2007) e pensamos que é esencial recoñecer e protexer esta herdanza lingüística:

Na actualidade temos dúas linguas maiores (castelán e francés), unha lingua minorizada local (vasco) e 110 linguas más. Os inmigrantes teñen lugar aquí, e teñen que telo. E como os inmigrantes, as súas linguas tamén. Precisamos un xeito de xestionar esta diversidade lingüística, porque, senón, se deixamos todo «desregulado» xa se sabe o que vai suceder: as linguas grandes faranse maiores, e as demais aínda más pequenas (Anaut, 2007:64).

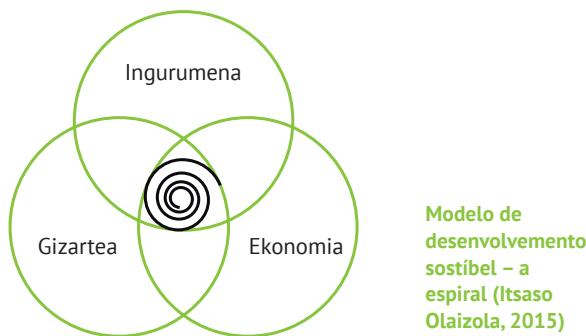
A ecoloxía lingüística: a diversidade é riqueza, tamén no que se refire ás linguas

O paradigma da ecoloxía lingüística

No globalizado século XXI vivimos nun paradoxo en relación coas linguas. Por unha banda, vivimos un proceso de homoxeneización, tamén nas linguas. De feito, a perda de diversidade lingüística é significativa, cada vez hai unha maior pobreza. Segundo os expertos, a metade das 6.700 linguas do mundo está en perigo de extinción (Unesco). Por outra banda, hai unha maior diversidade lingüística nas comunidades onde existe unha lingua endémica. Normalmente, as

linguas minorizadas conviven con outras maiores, o inglés converteuse na *lingua franca* internacional e nesas comunidades fálanse novas linguas de inmigrantes, debido a novos movementos migratorios.

Para entender esta situación e xestionar as linguas, o paradigma da ecoloxía lingüística pode ser eficaz. En realidade, a ecoloxía lingüística ou ecolingüística trata do desenvolvemento sostíbel de todas as linguas e, na investigación de modelos de desenvolvemento sostíbel, esta teoría pon o desenvolvemento da lingua no medio do proceso. O desenvolvemento sostíbel ten tres bases principais: o desenvolvemento económico, social e ambiental e, como se pode ver na seguinte imaxe, só na zona na que coinciden esas tres bases haberá un modelo de desenvolvemento sostíbel (a espiral).

A ecolingüística pon as linguas e as culturas no centro do desenvolvemento social. O desenvolvemento dun país está moi estreitamente ligado ao seu desenvolvemento social, lingüístico e cultural. Polo tanto, para que un modelo sexa sustentábel, é esencial garantir o desenvolvemento das linguas, das comunidades lingüísticas e dos e das falantes deses países.

Dimensións da ecoloxía lingüística

A ecoloxía lingüística contén tres dimensións complementarias: a visión ecolólica, a ciencia ecolólica e a práctica ecolólica, todas aplicadas ao campo das linguas.

Visión ecolólica. A ecoloxía das linguas precisa un punto de vista holístico e dinámico e ética cara ás linguas. Isto quere dicir un punto de vista que entenda a biodiversidade, a diversidade lingüística e a diversidade cultural como riqueza e chave para a supervivencia.

«Este punto de vista ou ética ten como punto de inicio o respecto pola natureza e os seres vivos, e para crear o marco para a convivencia cultural e lingüística e o respecto, separa a partir de puntos de vista dicotómicos e tenta equilibrar as situacións desiguais con linguas maiores» (Olaizola, 2015:15).

Ciencia ecoloxica. A ecoloxía é unha ciencia incluínte, interdisciplinar e lévase a moitas ciencias sociais diferentes, por exemplo, á ecoloxía política, á ecoloxía humana, á xustiza ambiental, á ecoloxía poboacional, á ecoloxía económica ou á ecoloxía lingüística. O primeiro investigador que achegou o punto de vista ecoloxico ás linguas foi o norteamericano Einar Haugen nos anos 70 e, a partir de 2010 estendeuse a ecoloxía lingüística e comezou a usarse como novo paradigma en Galiza, aínda que antes diso, o activismo pro-galego tamén fomentou prácticas ecolóxicas, por intuición. Non é coincidencia que o novo Protocolo de Donostia para os Dereitos Lingüísticos presentado en decembro de 2016 reivindique que, para promover a convivencia e a paz, debemos garantir a diversidade lingüística e o desenvolvemento das linguas nas nosas sociedades.

«Mentres a ecoloxía analiza a relación entre os seres vivos e a súa contorna, a ecoloxía lingüística analiza as relacóns entre as linguas e a relación entre esas linguas coas súas contornas, nas dúas direccións. A influencia que teñen as linguas na súa contorna e a influencia que ten a contorna nas linguas» (Olaizola, 2015: 16).

Prácticas ecolóxicas. A ecoloxía lingüística non é só unha teoría, é pionera e invervencionista por si mesma; é unha ferramenta dinámica para a conservación das linguas (minorizadas). A ecolingüística analiza, clasifica e diagnostica as situacións das linguas en todo o mundo para, posteriormente, suxerir e propor medidas equilibradas a diferentes niveis (falantes, comunidades lingüísticas e institucións) e máis adiante valorar a súa eficacia, para continuar sempre procurando medidas máis axeitadas.

«A ecoloxía lingüística entende as relacóns que teñen as linguas e as comunidades lingüísticas entre si como dinámicas, e analízaas desde a perspectiva do equilibrio e da diversidade lingüística. En situacións de desequilibrio, promóvese o cambio e a regulación» (Euskara Institutua).

**“A ecoloxía lingüística
suxire medidas
políticas e de xestión
para protexer linguas
minorizadas co
obxecto de dar unha
resposta á perda
global de linguas,
ao tempo que
recomenda prácticas
ecolóxicas”**

**“O potencial da
ecolingüística
é significativo
para a cohesion
social”**

Conceptos, principios e ferramentas para unha xestión ecolólica das linguas

Conceptos básicos. Podemos recoller varios conceptos básicos da ecoloxía e aplícalos á xestión ecolólica das linguas:

- **O valor universal das linguas e culturas locais.** A ecoloxía lingüística recoñece o mesmo valor a todas as linguas do mundo, ao tempo que suxire a práctica dunha xestión ecolólica para o desenvolvemento lingüístico e a aplicación de medidas equilibradoras, adaptadas a cada comunidade. Ao desenvolver as linguas minorizadas locais, protéxese a diversidade lingüística mundial. Pór en valor a lingua local de cada territorio, aprendela e usala é unha práctica ecolólica, especialmente cando esta lingua estea minorizada no seu propio país. Achegando esta idea á realidade de Tosta, podemos dicir que o vasco, o galés, o frisio, o gaélico escocés, o irlandés, o cónrico e o galego nos fixeron universais.
- **A lingua como base da calidade de vida e do benestar.** A posibilidade de falar a lingua local dun país ou a lingua materna de cada falante é un sinal de calidade de vida ou do benestar dun país, ademais de ser un dereito individual e colectivo.
- **Xestión lingüística en todos os ámbitos e de xeito ecosistémico.** Para se desenvolveren, os falantes deben ter a posibilidade de usar aúa lingua en todos os **ámbitos** da vida: desde a casa á rúa, no traballo, na administración, na escola, en internet e tamén no lecer e nos ámbitos informais familiares. Ademais de traballar en todos os ámbitos, debemos favorecer que eses ámbitos se complementen de xeito ecosistémico, por exemplo, completando as prácticas lingüísticas que se favorecen nas aulas nas actividades de lecer no bairro.
- **Xestión lingüística en todos os niveis e a todas as escalas.** As linguas deben xestionarse a diferentes **escalas** de intervención, desde a administración local aos niveis internacionais, sen esquecer as vilas e as escalas de nivel local.
Por último, mais non menos importante, debemos facer as analogías entre as sociedades e en relación co **nivel de xestión**. Á parte dos individuos e dos falantes, (*individuos* en ecoloxía), as comunidades lingüísticas (*especies* en ecoloxía) teñen dereitos colectivos que precisan protección. Imos do plano binario de «lingua e falante» ao plano de

«falante, comunidade lingüística e lingua». Ao analizarmos a interacción entre comunidades lingüísticas, protexemos as linguas en perigo, igual que protexeríamos as especies biolóxicas (Bastardas-Boada, 2002, 2005; Olaizola, 2015:21).

- **Políticas lingüísticas, transversais ao resto das políticas.** A xestión ecolólica das linguas non só se pode levar a cabo en políticas únicamente relacionadas coas linguas, pois non chega. A crise do modelo de desenvolvemento de hoxe en día non é só unha crise económico-financeira, senón tamén unha crise social, biolóxica, enerxética, nacional e lingüística; polo tanto, precisamos medir e evitar a influencia das políticas nacionais, políticas contra o cambio climático ou políticas para responder á crise social sobre diversidade lingüística, de forma que as linguas minorizadas locais poidan ter espazos e oportunidades para o seu desenvolvemento.

**“O obxectivo
da ecoloxía
lingüística é, a
partir da igualdade
de todas as
linguas, acadar o
desenvolvemento
sustentábel de
todas as linguas”**

- **Xestión lingüística, indo ás raíces dos motivos que causan a desaparición das linguas.** Aínda que todas as linguas teñen o mesmo potencial de desenvolvemento, non están na mesma situación. Os expertos teñen identificado os motivos polos que desaparecen as linguas, que derivan das relacións de poder. Polo tanto, a xestión das linguas minorizadas debe observar profundamente esas razóns, principalmente a niveis institucionais.
- **Xestión lingüística, protexendo, creando, unificando e divulgando contextos axeitados para as linguas.** Como xa dixemos, a sustentabilidade non é estática, ao contrario, é unha procura dinámica do equilibrio. Isto significa que debemos procurar constantemente contextos axeitados e medidas aplicábeis ou, noutras palabras, debemos constantemente crear «espazos para respirar». Fishman dixo que os espazos para respirar son espazos físicos onde unha comunidade lingüística pode manter a súa lingua e cultura; máis exactamente, son oasis de autenticidade e autorregulación cultural (Fishman, 1991: 59).

**“Sexamos
ecoloxistas
lingüísticos
por motivación,
coñecemento e
intuición, pero
principalmente
pola acción”**

Principios

Para que as linguas minorizadas se desenvolvan dun xeito respectábel e para garantir os dereitos dos seus falantes e grupos de falantes, a ecoloxía lingüística suxire aplicar ás linguas os principios da ecoloxía. Desde un punto de vista legal, os principios serven para interpretar as leis e as normas e para determinar as orientacións das prácticas lingüísticas. Normalmente, os principios son máis importantes do que se recoñece, así que por ese motivo, cando se deseñan os plans de intervención, é útil confirmar se se tiveron en conta eses principios (a xeito de lista de comprobación) (Olaizola, 2015:18-19). A implantación práctica da seguinte lista de principios do proxecto Tosta explicarase no seguinte capítulo.

1

Pensar globalmente, actuar localmente e viceversa: entender as nosas linguas na realidade das linguas do mundo e, ademais de levar a cabo medidas locais para apoialas, debemos reflexionar sobre a realidade local concreta para promover medidas a nivel global.

2

Principio de equidade:: todas as linguas deben ter a oportunidade de se desenvolveren e debemos decidir protexérmonos, respectármonos e alentármonos mutuamente.

3

Principio da prevención: a lingua é o elemento chave que debe pórse no centro de calquera tipo de decisión, política ou iniciativa.

4

Principio da irreversibilidade:: como nos asuntos ambientais, as medidas que poidan ser perigosas para a lingua deben reconsiderarse, porque recuperar esos danos pode resultar unha tarefa difícil.

5

Principio de prudencia: aínda que non haxa probas científicas, nos casos nos que poida haber un dano considerábel ou irreversible á lingua, actuar con prudencia e non aplicar a medida até que poidamos demostrar a súa influencia positiva para a lingua.

6

Principio de subsidiariedade: dar ás linguas propias tantas funcións como sexa posíbel, e pasar a outras linguas só cando non sexa posíbel.

7

Responsabilidades compartidas mais discrepantes: os dereitos lingüísticos van acompañados de responsabilidades. Non podemos entender ao mesmo nivel, porén, as responsabilidades dunha sociedade, das empresas ou dos gobernos, xa que a influencia das súas decisións tamén ten diferentes niveis.

8

Principio de progresividade: a lingua é a chave da cohesión social e é preciso planificar os obxectivos para protexela de xeito progresivo.

9

Principio da cooperación e da solidariedade internacional: a solidariedade e a cooperación entre comunidades abrirá camiño para o desenvolvemento sustentábel.

Prácticas sustentábeis en relación coas lingua

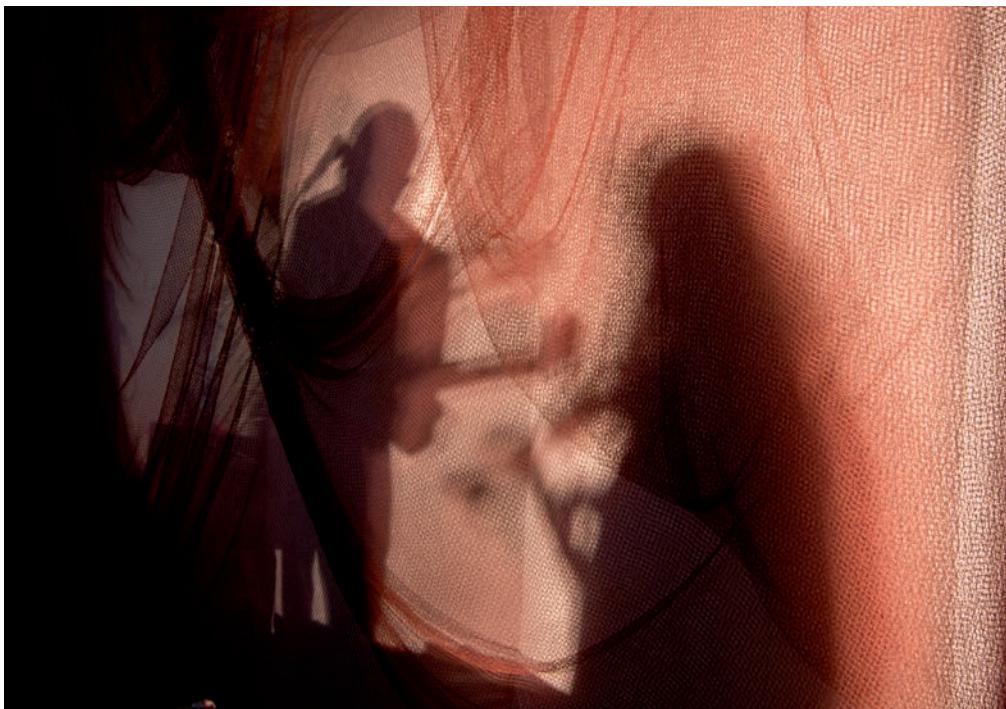
A ecoloxía lingüística é unha teoría que leva a prácticas sustentábeis, eficaz para equilibrar desigualdades entre linguas. Proporciona opcións reais para a igualdade, dando a oportunidade de vivir na diferenza e na diversidade, e enriquecendo mutuamente. Deste xeito, recoñecer o valor das linguas locais, aprendelas e usalas son prácticas ecolóxicas, especialmente se a lingua está en perigo de extinción. Á parte disto, ecolingüística suxire principios e ferramentas para analizar as influencias lingüísticas ao configurar un proxecto. Tosta é proba disto.

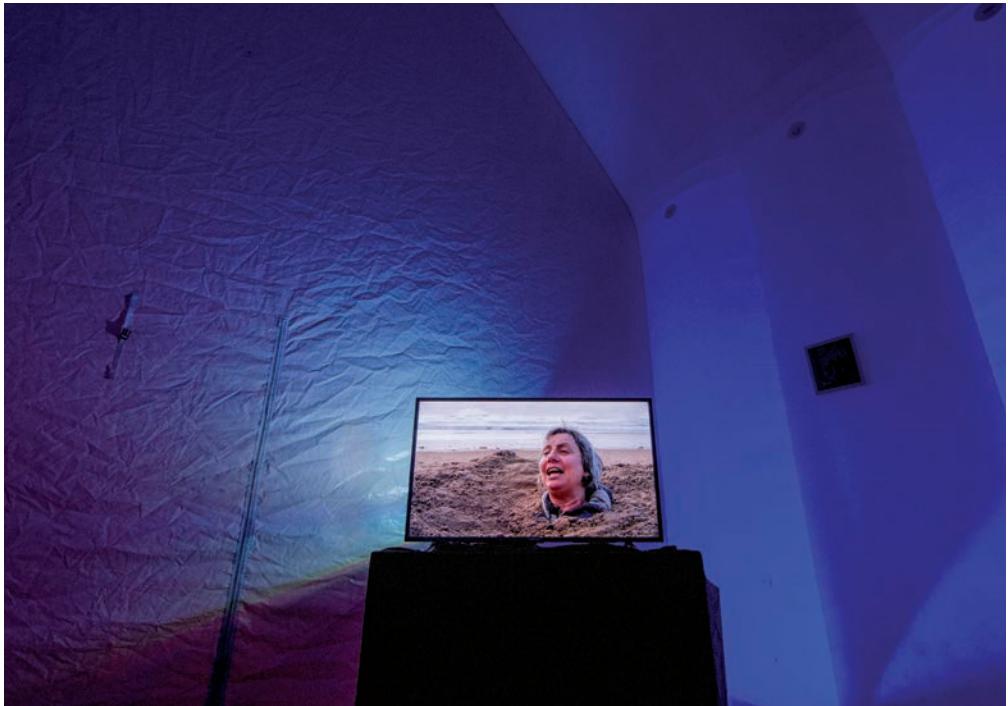
No seguinte capítulo pódese ver como aplicamos á práctica a teoría da ecoloxía lingüística.

**Da teoría
á práctica:
remar,
remar**

Pasamos da teoría á práctica, baseándonos na ecolingüística mais sempre levando os seus principios á realidade de Tosta, ou sexa, a actividades culturais e iniciativas internacionais. Respectando a capacidade comunicativa propia da cultura, establecemos os criterios lingüísticos para Tosta, centrándonos nos principais contextos comunicativos do proxecto: comunicación interna, residencias, festivais e relacóns públicas. Seguindo a ecolingüística e as convencións internacionais, analizamos a relación que ten unha lingua coa contorna e coa súa comunidade de falantes, e establecemos un conxunto de criterios adaptados a esas relacións específicas. Sempre tivemos en mente os seguintes conceptos e principios básicos:

- A diversidade lingüística é unha riqueza para o mundo; a posibilidade de falarmos nas nosas linguas implica calidade de vida para unha comunidade.
- Defendemos o valor universal de cada unha das linguas; é preciso protexer a diversidade, a igualdade e a solidariedade (*principio da prevención*).
- O que se pode facer na nosa lingua propia non se debe facer noutra (*principio de subsidiariedade*).
- Proporcionamos oportunidades de desenvolvemento para a lingua, damos novas funcións á lingua de xeito progresivo (*principio de progresividade*).
- As aldeas Tosta son lugares de respiro para as nosas linguas, nelas usámolas normalmente e son as nosas linguas principais. Damos respiro ás linguas dándolle prioridade. As comunidades Tosta, ao tempo, son lugares de respiro que se comunican entre si.
- Todas as linguas teñen o mesmo valor: protexemos a nosa lingua respectando as outras (*principio de equidade*).

Cada unha das comunidades asumiou os seus propios compromisos tras reflexionar sobre as súas propias realidades. Como se indicou antes, algúns deses compromisos son más fáciles de acadar nalgunhas comunidades, poida que porque o status e a presenza da lingua é son más amplos; pola contra, o mesmo compromiso pode ser un tremendo reto para outra comunidade. A esencia de Tosta foi sempre ir dando pasos adiante e acadar os retos grandes e pequenos, sempre a partir de cada unha das nosas realidades.

“An kesoberans gans kesparow erel o pur dalvosek. Dre dhyski istoriow kemmyn a'in yethow minoryta ha prevyansow personel kespar gans an yethow ma a'gan gweresas prederi a-dro dh'agan savla avel kernewegoryon. Y hwrug ri gwel europek ha krevhe agan bodh gwitha Kernewek yn few, kevadow ha tennus dhe dus reel.”

“Coñecer as historias xerais das linguas minorizadas e as experiencias persoais dos socios con esas linguas axudounos a reflexionar sobre a nosa posición como falantes de córnico. Situou as cousas nunha perspectiva europea e afortalou o noso propósito de manter vivo o córnico, accesíbel e atractivo para os demás”.

Will Coleman, Golden Tree Productions, Kornualles

Propuxemos a práctica lingüística ideal e más eficaz para cada unha das situacións comunicativas que previmos. A estratexia principal foi sempre priorizar as nosas linguas propias e garantir os seus espazos; cando non foi posíbel, usamos a lingua ponte que acordaramos previamente (principalmente inglés, no noso caso).

Tamén utilizamos as ferramentas lingüísticas existentes para facilitar a nosa comunicación. Por exemplo, compartimos os pequenos diccionarios *Hizkimizki*, para aprendermos e a continuación usarmos palabras e frases básicas doutras linguas. Os diccionarios *Hizkimizki* tamén se poden atopar en liña (www.hizkimizki.com), a páxina web dá a posibilidade de combinar linguas para crear diccionarios bilingües.

[Hizkimizki] “Ffenestr yw ef, yn agor golygfa'r tirwedd gorau yn y byd - tir sanctaid ieithoedd ein cymdogion. Gwahoddiad yw ef hefyd - i ni gweithio at ein gilydd, yn agor y ffenest yn ehangach, a thynnu'n cyfeillion agos yn agosach.”

[Hizkimizki] “É unha xanela, que se abre á mellor vista do mundo, a valiosa paisaxe das linguas dos nosos veciños e veciñas. Tamén é un convite para traballarmos todos xuntos, agrandando as xanelas e achegando áinda máis os nosos amigos”. Meic Llewellyn, Celtic Neighbours

Relacións internas

Para que o traballo en equipo e a comunicación sexan axeitados e produtivos nos proxectos que levan a cabo diferentes persoas ou grupos de persoas, é esencial reflexionar sobre as relacións internas e establecer certos criterios que nos guíen cara aos obxectivos do propio proxecto. Estes criterios, porén, desenvolveranse co avance do proxecto e é posíbel que precisen ir adaptándose sobre a marcha.

Imaxinamos as relacións internas de Tosta como un intercambio de coñecemento, experiencia e obxectivos e aplicamos os criterios lingüísticos de Tosta neses contextos concretos: comunicación entre os membros, relacións cos provedores e a administración, formación de voluntarios/as e avaliación do proxecto.

**“Elkarren arteko harremanaren hasieran TXIKlak ginen sentsazioa aitorzu
izan diogu elkarri, Atlantikoan barreiatuta zeuden txalupetako tostak edo
bankadak ziren gureak. Elkarrekin harremanean denborak aurrera egin
ahala, gure hizkuntzak indarberritzeko egiten dugun lanak zentzu HANDIA
duela sentitu dugu eta hizkuntza komunitate gutxituen begiradatik bakarrik
deskubritu ahal diren jende eta lur berriak ezagutu ahal izan ditugu
elkarrekin.”**

**“No comezo da nosas relacións, confesamos mutuamente a nosa sensación de
sermos PEQUENOS, eramos as bancadas dos barcos vagando polo Atlántico.
Ao iren avanzando as nosas relacións, sentimos que o noso traballo para
a revitalización lingüística adquiría un GRANDE sentido e que, xuntos,
coñeceramos xente e pobos novos que só se poden descubrir a través dos ollos
das comunidades de minorías lingüísticas. Cruzamos o Atlántico nun barco
baleeiro grazas á nosa brisa de solidariedade.”**

Jasone Mendizabal, Euskaltzaleen Topagunea

Tosta ten incorporado o principio da cooperación internacional e a solidariedade. A relación entre os membros baseouse na solidariedade e a cooperación entre as comunidades, centrándose no desenvolvemento sustentábel de todas as linguas. Ademais, recoñécese o mesmo valor a cada unha das linguas de Tosta, protexéndose e respectándose mutuamente, seguindo o principio de igualdade. Reflexionamos sobre a responsabilidade dos membros cara ás linguas para o establecemento dos criterios lingüísticos no que respecta ás nosas relacións cos provedores, as organizacións públicas e outros axentes.

Na seguinte táboa descríbense os criterios lingüísticos para as relacións internas de Tosta:

Comunicación interna

Relación cos provedores

- Na contratación de provedores, dar prioridade aos que coñecen a lingua local.
 - Se non fose posíbel, contratar o provedor que teña unha actitude positiva cara á lingua local.
 - Sempre que sexa posíbel, pedir traballar co empregado que coñeza a lingua local.
 - Se non fose posíbel, acordar unha lingua ponte. En contextos escritos e orais, garantir unha presenza mínima da lingua local nas situacións nas que a comprensión mutua sexa doada (saúdos, por exemplo).
-

Relación con outros membros

- Garantir a presenza mínima das linguas minorizadas en correos electrónicos ou chamadas telefónicas.
 - Facer un xesto cara á lingua do receptor ou receptora, saudando ou dando as grazas na súa lingua.
 - Promover o uso dos dicionarios *Hizkimizki*.
 - Para as mensaxes xerais, acordar unha lingua ponte.
 - Nas reunións cara a cara, garantir a presenza das linguas minorizadas. Por exemplo:
 - Presentación breve na lingua propia e información principal na lingua ponte.
 - Nas presentacións en pantalla, usar as dúas linguas, alternándoas: se falamos na nosa lingua, usaremos as diapositivas na lingua ponte, e viceversa.
-

Relación coa administración

- Cando a nosa lingua sexa oficial, usarémola para a comunicación. Se non fose así, usaremos a nosa lingua propia e a lingua oficial.
- En contextos orais, tentar usar a nosa lingua propia para garantir a presenza da lingua minorizada (por exemplo, dicir a primeira palabra na nosa lingua ou preguntar por alguén que nos poida recibir na nosa lingua).
- Escribir documentos legais para as administracións locais na nosa lingua propia. Se fose preciso, engadir a (outra/s) lingua(s) oficial/oficiais ou a lingua ponte.
- Se nos estamos a comunicar coa administración doutra comunidade, saudar na lingua local e usar a lingua ponte acordada para o demás.
- Escribir os documentos oficiais na lingua da administración da comunidade.

Documentos

- Escribir os relatorios e documentos internos na nosa lingua.
- Documentos xerais:
 - Escribir os relatorios longos que se van compartir na nosa lingua propia e engadir á parte a tradución á lingua ponte. Facer un xesto cara á lingua propia (nos títulos, palabras chave, citas...).
 - Escribir os relatorios breves en dúas columnas (lingua propia e lingua ponte). Diferenciar a nosa lingua por medio do tamaño e a posición.

Formación de voluntarios e voluntarias

- Cada comunidade na lingua local.
- Asegurar que os voluntarios e voluntarias dominan a lingua local.
- Pedir a voluntarios e voluntarias que cubran formularios de avaliación na súa lingua propia.
- Formar a voluntarios e voluntarias para que coñezan a realidade lingüística das outras comunidades.

Principais logros e dificultades das relacións internas

Até agora cumplimos os criterios indicados. O contexto xeral de cada unha das comunidades influíu sobre o seu cumprimento, especialmente nas relacións cos provedores e coa administración. En calquera caso, resaltamos os seguintes logros e dificultades porque pensamos que é preciso telos en conta:

- ▲ Incluímos as sete linguas en diccionarios Hizkimizki. Usamos os saúdos, agradecementos e frases breves na comunicación entre membros (especialmente nos contextos escritos). Facilitáronse estes diccionarios ás artistas e participantes dalgúns dos festivais.
- ▲ Creáronse nas linguas locais os documentos que eran para compartir (avaliacións, relatorios, etc). Traducímolos posteriormente á lingua ponte acordada.
- ▶ O uso das linguas coa administración local e provedores e provedoras foi moi diferente no caso de cada unha das comunidades, dependendo do coñecemento da lingua e do status administrativo da lingua en cada país.
- ▼ A presenza das linguas locais en reunións presenciais foi limitada: apenas usamos as nosas linguas propias nas diapositivas.
- ▼ Non incluímos a pronuncia das palabras nos diccionarios. No futuro, poderíamos usar a plataforma www.eu.forvo.com.
- ▼ O inglés foi a lingua ponte que acordamos. Para os membros de Galiza, Frisia e o País Vasco, o inglés é unha lingua estranxeira. Escollémolo por iso como lingua para a comunicación internacional. Para os demás membros, o inglés é unha lingua hexemónica que rouba espazo á súa lingua local. A algúns membros, o uso do inglés pareceulle excesivo. Ao tempo, os que teñen o inglés como segunda lingua puideron comunicarse máis facilmente que os demás.

En resumo: a lección principal

Traballar con linguas que non coñecemos e darles un espazo na nosa vida diaria supón un grande esforzo e moita paciencia, mais sentirmos a gratitudade polos nosos esforzos por parte dos falantes doutras linguas minorizadas non ten prezo. Collemos a teoría que entende a diversidade lingüística como unha riqueza e fixemos dela un exemplo práctico, puxemos en práctica o valor universal das linguas locais e minorizadas. En realidade, mantermos a coherencia nas nosas actitudes e as nosas prácticas é esencial para as persoas que traballan na normalización lingüística, entre outros motivos porque a nosa actitude pode influír a quen nos rodea. Os límites e as dificultades veñen da man da vontade de manter esta coherencia, mais tamén agardamos seguir aprendendo deles no futuro.

Residencias e intercambios

As residencias artísticas foron unha fase moi importante do proxecto Tosta en relación coa comunicación. Durante as estadías nas outras comunidades, e tamén antes e despois, tiveron que comunicarse cos membros locais, mentores e mentoras e cidadáns e cidadás. Tamén acordamos un criterio lingüístico para estas situacions.

Baseámonos no principio das responsabilidades compartidas mais discrepantes, entre outros, para definir os criterios lingüísticos das residencias. Os membros de Tosta cederon a representación da iniciativa ás artistas e membros, en grande medida. Desde o momento en que son falantes de linguas minorizadas, os e as participantes reflectiron a súa comunidade, como axentes culturais. Os organizadores, por outra banda, facilitáronllles as ferramentas para preparalos para levar a cabo esta representación.

A seguinte táboa resume este proceso:

Residencias e intercambios de artistas

Escoller o/a artista

- Asegurarse de que domina a lingua local.

Relación entre a artista o membro local de Tosta

- Sempre será na lingua local.

Relación entre a artista e o membro de Tosta da comunidade receptora

- A principal lingua de comunicación será a lingua ponte, acordada antes conxuntamente.
- Apréndense palabras e frases sinxelas da lingua dos outros, para que a presenza das linguas minorizadas vaya aumentando progresivamente.
- Intercambio de dicionarios *Hizkimizki*.

Relación entre a artista e os cidadáns e cittadás da comunidade receptora

- En presentacíóns e discursos, tentar usar interpretación simultánea (de lingua minorizada a lingua minorizada).
- Se non fose posíbel, dar prioridade á lingua local do país do evento, mentres que a artista usa a lingua ponte.
- Facer presentacíóns de vídeo na lingua propia da artista, subtitulando a información na lingua local.
- En espectáculos, escoller a tradución dependendo do ámbito cultural. Garantir o entendemento mínimo por parte do público, mentres a artista usa a súa lingua propia.
- Estudar ferramentas alternativas: tradución por medio de imaxes, subtítulos, uso de textos escritos...).
- A tradución non debe dificultar a actividade cultural.

Relación entre a artista e o seu/súa mentor(a)

- Nos contextos orais, usar a lingua ponte que se acordou.
- Dar ás artistas cursos de lingua informal e cultura unha vez por semana. Promover progresivamente o coñecemento e o uso da lingua local.
- Aprender palabras e frases sinxelas da lingua dos outros, para que a presenza das linguas minorizadas aumente progresivamente.
- Intercambiar dicionarios *Hizkimizki*.

Principais logros e dificultades das residencias

- ▲ Antes de crearen as súas obras artísticas, as artistas coñeceron a comunidade lingüística local. Para isto, a súa inmersión na comunidade foi esencial. Os cursos de lingua informal e cultura foron útiles, non só para as relacións do día a día, senón tamén para o seu traballo creativo.
- ▲ As artistas tamén usaron os dicionarios Hizkimizki.
- ▶ Nas presentacións das artistas, decidiuse a tradución dependendo do ámbito cultural no que traballase. No caso do material audiovisual foi fácil inserir os subtítulos noutras linguas. Porén, noutros traballos artísticos, decidimos non facer ningunha interpretación simultánea para non obstaculizar o evento artístico.
- ▼ A non inclusión da pronunciación fonética das palabras nos dicionarios tivo unha influencia sobre o seu uso.
- ▼ É moi difícil atopar intérpretes de dúas linguas minorizadas. De feito, nalgúns casos foi imposíbel, polo que se usaron as linguas ponte nas presentacións.

En resumo: a lección principal

Coñecer a perspectiva dunha comunidade e mundial de primeira man deu ás artistas a oportunidade de se desenvolveren como creadoras. Polo feito de procederen doutra comunidade minorizada, tamén dan moito á comunidade receptora. Entre a artista e o/a mentor/a, a palabra non foi a única ferramenta comunicativa, conseguiron transmitir e compartir mensaxes por medio da súa propia arte. A arte é unha lingua universal.

“Tugann sé deis d'ealaíontóirí tuiscint níos fearr a fháil ar a bpobal féin tré mion-aithne a chur ar na dúshláin agus deiseanna forbartha atá ag pobal teanga eile”

“Ao chegaren a ter un coñecemento moi fondo dos retos cotiáns e das oportunidades que ten a outra comunidade lingüística, as artistas poden desenvolver novos xeitos de entender a súa propia comunidade”.

Nuala Ní Fhlathuin, sortzaile irlandarra

Festivais e actos culturais

Se hai un momento no que foi visíbel o traballo realizado en Tosta, foi durante os festivais. Foron o resultado do traballo feito durante o ano, que tivo unha importante carga de traballo, mais que nos permitiu achegarnos aos cidadáns e cidadás. Para algúna xente, foi a primeira vez que viron o que pode significar para unha lingua ser a capital da cultura e axudou a visibilizar áinda máis o proxecto Tosta. Ademais, os festivais probaron que é posíbel organizar un evento a grande escala nas linguas minorizadas. Por riba de todo, os festivais Tosta foron espazos que deron aire ás nosas linguas.

Para este fin, tentamos dar todas as funcións posíbeis ás linguas das comunidades onde se organizaron os festivais. Como suxire o principio de subsidiariedade, só pasamos ás outras linguas cando foi preciso. Ademais, para desenvolvermos a progresividade lingüística, tentamos dar pasos adiante dentro dos comportamentos habituais en cada zona.

Tamén traballamos para reflectir a realidade das sete comunidades Tosta e para meditar sobre elas, aproveitando o panorama lingüístico e a programación dos festivais. Por darmos un exemplo, no festival que se celebrou no País Vasco, que de feito foi o último, organizamos un debate entre todos os membros de Tosta.

Polo tanto, clasificamos as escolllas lingüísticas para os festivais de verán das embaixadas Tosta centrándonos na lingua do material que se utilizou durante os festivais (cartelaría, sinalización...), na presentación do festival, a comunicación cos medios e durante as actividades culturais organizadas neses días:

Festivais e actos culturais

Sinalización

- Ligar cada lingua a unha cor, para poder identificar as linguas facilmente.
- Escribir paneis de información xeral na lingua local da comunidade que acolle o festival.
- Escribir os paneis dos membros e das descripcións das comunidades nas súas linguas propias e na lingua da comunidade que acolle o festival.
- Escribir os sinais de información e de seguridade en todas as linguas. Usar imaxes todo o posíbel.
- Usar o logotipo do proxecto e todas as linguas nos materiais móbiles (camisolas, etc).

Recepción

- Dar as primeiras palabras ás participantes sempre na lingua propia.
 - Seguir a conversa na lingua propia e, se a outra persoa non entendese, usar a lingua propia ou as dúas (dependendo das competencias lingüísticas da outra persoa).
 - Asegurarse de que os voluntarios e voluntarias saben a lingua local, outras linguas oficiais e a lingua ponte.
-

Exposición dos traballos das artistas

- Nos espectáculos, escoller a tradución dependendo do ámbito. Garantir a comprensión mínima por parte do público, mentres a artista usa a súa lingua propia.
 - Estudar o uso de ferramentas alternativas: tradución usando imaxes, subtítulos, uso de textos escritos...).
 - As traducións non deben obstaculizar a actividade cultural.
-

Presentación do traballo da artista convidada

- Nas presentacións e discursos, tentar o uso de interpretación simultánea (de lingua minorizada a lingua minorizada).
 - Se non fose posible, dar prioridade á lingua local do país do evento, mentres a artista usa a lingua ponte.
 - Escoller a tradución dependendo do ámbito cultural. Garantir a comprensión mínima por parte do público, mentres a artista usa a súa lingua propia.
-

Presentacións dos actos e actividades culturais

- Levalas a cabo nas linguas locais, se é posible sen interpretación e sen usar outras linguas.
 - Dar prioridade a mediadores/as e axentes culturais que coñecen e traballan na lingua local.
-

Radio e sistemas de megafonía

- Locución na lingua local.
 - Inserir cancións e información cultural das outras seis comunidades, para garantir a presenza de todas as linguas.
-

Folleto e revistas

- Editalos nas linguas locais.
 - Resumir a información nas outras linguas oficiais da comunidade.
 - Garantir a presenza doutras linguas de Tosta nos textos.
-

Cartelaría	<ul style="list-style-type: none"> • Publicala nas linguas locais. • Garantir a presenza das outras linguas de Tosta nos textos.
Traballadores e traballadoras (mediadores/as, seguridade, cátering...)	<ul style="list-style-type: none"> • Dar prioridade ás persoas que falen a lingua local (áinda que non vaian ter contacto cos cidadáns e cidadás durante os festivais). • Se non fose posíbel, contratar o provedor/a que teña unha actitude positiva cara á lingua local.

Principais logros de dificultades dos festivais

- ▲ En xeral, os festivais foron espazos para o respiro das linguas locais. Os voluntarios e voluntarias e os traballadores e traballadoras usaron as súas linguas propias e coidouse o contexto lingüístico.
- ▲ Distribuíronse dicionarios Hizkimizki durante os últimos dous festivais.
- ▲ Tosta foi presentada en festivais habituais das comunidades, polo que o criterio lingüístico deses festivais cambiou de xeito que a presenza da lingua local foi maior que en anos anteriores. Por darmos un exemplo, no festival organizado en Frisia, foi a primeira vez que escribían a información sobre el en frisio; a partir de agora, teñen a idea de facer que esas mudanzas sexan estábeis.
- ▼ Nalgúns casos, a presenza doutras linguas non foi tan evidente como se planificara. Os recursos económicos tiveron influencia sobre o material e sobre os traballos de tradución. Por exemplo, o debate que tivo lugar entre os sete membros de Tosta no País Vasco tivo interpretación simultánea para o vasco, mais certos membros do debate tiveron que falar na lingua ponte (menos os falantes de galego e vasco).

“Alhoewol’t de Admiraliteitsdagen aardich Frysk binne, waard it net brûkt yn de kommunikaasje en publisiteit. Troch it Tosta-festival is dat no wol bard en hat men sjoen dat taal in hiel nijsjirrich ûnderwerp wéze kin foar in festival. Wy hawwe al útsprutsen dat wy yn de takomst ek wer mei-inoar warkje sille en dat taal yn it algemien en it Frysk yn it bysûnder op de agindja fan de Admiraliteitsdagen stean bliuwt.”

"O Admiralteitsdagen sempre usara o frisio (oralmente e ás veces na sinalización), mais nunca o usaran na súa comunicación e publicidade. Debido ao festival Tosta, usaron o frisio na publicidade e ao tempo viron que a lingua pode ser un tema moi interesante para un festival. Xa fixemos plans para continuarmos colaborando para asegurar que o frisio e a lingua en xeral sigan a formar parte do festival".

Mirjam Vellinga, Afûk

Observacións finais

Os festivais foron espazos de respiro para as linguas minorizadas. Promoveuse a participación cidadá e fixose un grande traballo de concienciación dando ás linguas lugares especiais durante os eventos. A realidade de cada unha das comunidades lingüísticas influíu a organización dos festivais, concretamente os recursos técnicos e económicos. Porén, o paso adiante foi maior nas comunidades nas que as linguas non eran tan fortes como noutras.

Comunicación externa

Xestionar a estratexia de comunicación externa dun proxecto non é tarefa fácil. O maior reto de Tosta foi usar as sete linguas das comunidades para explicar os pasos dos proxectos.

Pódese pensar que un xeito máis fácil de xestionalo podería ser, por exemplo, usar directamente a *lingua franca* acordada (o inglés, no noso caso) e crear todos os materiais directamente nesta lingua. Porén, xa que o principio máis importante de Tosta foi apoiar e protexer a diversidade lingüística, a nosa única opción foi dar ás nosas linguas todas as funcións posíbeis, de xeito que puidésemos crear todo o posible nelas. Sen esquecermos os principios da prudencia e da irreversibilidade, para unha maior comprensión internacional, fixemos traducións resumidas dos textos creados nas linguas locais. Por exemplo, para a páxina web e as redes sociais. As moi diversas contribucións lingüísticas enriqueceron os nosos medios de comunicación, déronles cor e vida.

Para os contextos de comunicación externa, así, seguimos os criterios lingüísticos que se explican a continuación:

Comunicación externa

Páxina web

- Escribir as novas nas dúas linguas: a lingua local do membro que escribe o artigo e un breve resumo na lingua ponte (inglés).
- Ter os menús e a información estática escritos en 8 linguas (as linguas propias e inglés).
- Configurar a páxina principal na lingua local dependendo da situación xeográfica, por defecto.
- Cando o navegador non estea configurado na lingua local, convidar os usuarios a mudalo.

Redes sociais

- Nas contas do grupo de Tosta, cada membro escribe na súa lingua propia.
- Ter en conta a quen vai dirixida a mensaxe (comunidade local ou todos os membros de Tosta). No segundo caso, escribir a mensaxe bilingüe.
- Conta de Twitter de Tosta: se o contido do chío é internacional, publicar dous chíos (o segundo en inglés). Engadir as abreviaturas das linguas no inicio dos chíos ([EUS], [ENG]...).
- Conta de Facebook de Tosta: publicar as novas en dúas linguas (a lingua da comunidade sempre en primeiro lugar e a continuación a lingua ponte). Engadir as abreviaturas das linguas no comezo das publicacións ([EUS], [ENG]...).
- Nas contas de Twitter e Facebook habituais dos membros, seguir os criterios lingüísticos da organización.

Medios de comunicación

- Dar prioridade aos medios que traballan na lingua local.
- Reflexionar sobre os receptores e adaptar a mensaxe á súa lingua.
- Nas conferencias de prensa, usar as linguas locais.
- Enviar notas de prensa e avisos nas linguas locais. Se os medios usan outra lingua, escribir a mensaxe en dúas columnas (local + outra), sempre garantindo a presenza da nosa lingua propia.
- Dar prioridade ás linguas propias nas entrevistas orais. Nas noticias das televisións públicas, pedir que se substitúlen. Nos casos nos que a entrevista deba facerse nas linguas ponte, tentar sempre garantir a presenza mínima das nosas linguas (saúdos, agradecementos...).

- Dar prioridade ás linguas propias nas entrevistas escritas. Dependendo do medio de difusión, traballar a lingua e reflexionar sobre o que queremos comunicar a cada lector.
 - Dar prioridade ás linguas locais nos artigos de opinión. Usar a lingua ponte para grupos con obxectivos concretos.
-

- Dar prioridade ás canles de radio e televisión que traballen na lingua propia. Anunciarse nas linguas locais, usando linguas ponte cando sexa preciso mais sen repetir nunca a mesma mensaxe nas dúas linguas.
- Crear publicidade de rúa nas linguas locais, usando linguas ponte cando sexa preciso, mais sen repetir nunca a mesma mensaxe nas dúas linguas.

Publicidade

- Usar a lingua propia con xornais e revistas que traballen nas linguas locais.
 - No caso de medios de difusión que traballen noutras linguas, facer o anuncio bilingüe, sen repetir a mensaxe e resaltando a nosa lingua.
 - Na publicidade pagada, dar prioridade ás páxinas web que traballen nas linguas locais e anunciarse na lingua propia. Se non fose posíbel, facer o anuncio bilingüe, sen repetir a mensaxe.
 - Nas redes sociais, anunciarse nas linguas propias. Dependendo do público, tamén poden usarse as linguas ponte.
-

Correos electrónicos e cartas

- Escribir nas linguas propias as mensaxes dirixidas aos membros da asociación. Usar as linguas locais para mensaxes escritas para o público xeral e, dependendo do destinatario, engadir só a lingua ponte, mais sen repetir a mensaxe.
-

Axenda

- Anunciar o programa nas linguas locais.
 - Se o evento planificado está pensado para non falantes da lingua local, usar as linguas ponte.
-

Imaxe corporativa

- Tosta é o nome do proxecto, utilizado no logotipo. Esta palabra ten un significado semellante en todas as linguas dos membros.
 - Escribir o slogan/lema nas sete linguas, para dar visibilidade á diversidade do proxecto.
 - No material publicado, engadir o logotipo e o slogan nas sete linguas. O material publicitario e de papelaría inclúen o logotipo e o slogan nas sete linguas.
-

Principais logros e dificultades da comunicación externa

- ▲ A comunicación cos medios en xeral foi nas linguas locais e Tosta tivo un grande impacto nas comunidades.
- ▲ Na páxina web, conseguimos publicar os artigos na lingua local da persoa que escribe as noticias, engadindo un breve resumo en inglés.
- ▲ Dar espazo á nosa lingua propia non é unha tarefa doada. Aínda é máis difícil dar espazo ás outras seis linguas dos membros de Tosta. Todos os participantes fixeron un grande esforzo traducindo dunha a outra lingua e, aínda así, pensamos que o fixemos posíbel na maior parte dos casos.
- ▼ Resultounos difícil configurar a páxina web en sete linguas e de acordo coa situación xeográfica. Non conseguimos configurar a páxina principal por defecto nas linguas locais.
- ▼ O inglés tivo unha presenza excesiva nas redes sociais. Algúns dos chíos e publicacións en Twitter e Facebook só estaban escritos na lingua ponte, debido a razóns de xestión do tempo.
- ▼ Non engadimos o slogan de Tosta no material publicado, polo que a diversidade do proxecto non foi visíbel nunha primeira ollada.

Observacións finais

Non podemos dirixir o mesmo tipo de mensaxe a todos os destinatarios, referente á lingua e ao contido. É moi difícil describir a nosa realidade a alguén sensíbel ás linguas minorizadas ou a alguén que viva moi comodamente na súa lingua hexémónica. As escollas da mensaxe, modo e lingua deben adaptarse ao á receptor/a, sen que isto se torne nun obstáculo para a nosa concienciación.

“Bha e uabhasach luachmhor gun d’fhuair sinn cothrom coimhearsnachdan càinain eile fhaicinn a tha daingeann a thaobh càinain agus sinn uile a’ strì airson ar cànanan àbhaisteachadh. Chùm feallasanachd fèis Tosta taic ri cleachdadòr nàdarra a’ chàinain, far an robh luchd na Gàidhlig ag obair anns na bùithtean-obrach, sa bhùth-rèidio, sa chafé agus sa bhàr, agus seo uile an lùib fèis ealain eadar-nàiseanta. ‘S e modal cruthachail, brosnachail a

bh' anns a' phròiseict seo às an tig barrachd uidh ann an tachartasan is seirbheisean cultarail eile anns na mion-chànanan againn agus air an tèid àbhaisteachadh a stèidheachadh. 'S e sin an dùbhlann a tha romhainn."

"Foi unha experiencia incrivelmente valiosa ver outras comunidades lingüísticas traballando con firmes criterios lingüísticos, apoíándonos mutuamente mentres nos esforzabamos en normalizar as nosas 110 linguas. O espírito do festival Tosta, no que todos os seus aspectos, desde a promoción dos obradoiros locais, a radio ou a cantina dotados de falantes de escocés facendo uso natural da súa lingua, mais tamén nun contexto accesíbel de arte internacional. Este proxecto foi un modelo positivo, creativo e que incrementou a demanda doutros eventos e servizos culturais que poderían sustentarse nas nosas linguas minorizadas e promover o progreso cara á súa normalización. Ese é o noso desafío."

Kath NicLeòid, Sabhal Mòr Ostaig, Escocia

A guía que tes nas mans

Segundo os criterios lingüísticos de Tosta, a guía imperfecta para a xestión lingüística que tes nas mans foi creada inicialmente en vasco (porque o membro vasco de Tosta estivo encargado de facelo) e posteriormente foi traducida á lingua ponte, de xeito que outros membros de Tosta puidesen traducila ás súas linguas propias.

Tivemos dificultades e houbo unha importante carga de traballo, mais deixando fóra as diferenzas lingüísticas, o barco de Tosta foi adiante e mantívose a flote, creando espazos para a diversidade lingüística e cultural europea en todos os portos e iluminando as balizas das sete linguas minorizadas nas costas das nosas comunidades.

"O legado do proxecto Tosta en Galiza destaca na súa natureza de intercambio cultural e lingüístico, levado a cabo en forma de unión e irmandade entre nacións. Nacións que grazas a este proxecto de amor e dignidade lingüística se puideron desfacer de moitos complexos culturais e seren, xuntas, más fortes que nunca."

Sara Seco, A Mesa pola Normalización Lingüística

Principais conclusíons

Este capítulo resume as principais conclusíons do estudo.

As conclusíons están organizadas en tres seccións:

• **Resumo das conclusíons**: sumario das conclusíons principais.

• **Conclusíon sobre o impacto da estratexia de crecemento**: conclusíon sobre o impacto da estratexia de crecemento.

• **Conclusíon sobre a estratexia de crecemento**: conclusíon sobre a estratexia de crecemento.

As conclusíons están organizadas en tres seccións:

• **Resumo das conclusíons**: sumario das conclusíons principais.

• **Conclusíon sobre o impacto da estratexia de crecemento**: conclusíon sobre o impacto da estratexia de crecemento.

• **Conclusíon sobre a estratexia de crecemento**: conclusíon sobre a estratexia de crecemento.

As conclusíons están organizadas en tres seccións:

• **Resumo das conclusíons**: sumario das conclusíons principais.

• **Conclusíon sobre o impacto da estratexia de crecemento**: conclusíon sobre o impacto da estratexia de crecemento.

• **Conclusíon sobre a estratexia de crecemento**: conclusíon sobre a estratexia de crecemento.

As conclusíons están organizadas en tres seccións:

• **Resumo das conclusíons**: sumario das conclusíons principais.

• **Conclusíon sobre o impacto da estratexia de crecemento**: conclusíon sobre o impacto da estratexia de crecemento.

• **Conclusíon sobre a estratexia de crecemento**: conclusíon sobre a estratexia de crecemento.

As conclusíons están organizadas en tres seccións:

• **Resumo das conclusíons**: sumario das conclusíons principais.

• **Conclusíon sobre o impacto da estratexia de crecemento**: conclusíon sobre o impacto da estratexia de crecemento.

• **Conclusíon sobre a estratexia de crecemento**: conclusíon sobre a estratexia de crecemento.

As conclusíons están organizadas en tres seccións:

• **Resumo das conclusíons**: sumario das conclusíons principais.

• **Conclusíon sobre o impacto da estratexia de crecemento**: conclusíon sobre o impacto da estratexia de crecemento.

• **Conclusíon sobre a estratexia de crecemento**: conclusíon sobre a estratexia de crecemento.

O proxecto Tosta tiña un plan propio para as prácticas lingüísticas e, como este plan se volvے tan importante para todo o proxecto, decidimos pór en palabras a nosa experiencia publicando unha guía de xestión. Esta guía creouse con colaboración e apoio totais dos e das axentes que participaron en Tosta, mais pretende ser valiosa e útil para todas as comunidades que teñan unha lingua minorizada.

Compilamos nesta guía os criterios lingüísticos que se estableceron e usaron durante o proxecto, os utilizados nas diferentes áreas que cubriu Tosta: relacions internas, comunicación e actividade cultural, concretamente. Baseamos nelas o noso traballo nos nosos continuos esforzos por garantir espazos para as linguas minorizadas, como se explicou nos capítulos anteriores.

Porén, a realidade da xente que traballa en actividades culturais é moi diversa. Comezando polos propios actos que organizamos e seguindo polo espazo que as nosas linguas e comunidades teñen dentro do Estado e da lei. Polo tanto, cando establecemos os criterios lingüísticos tivemos en conta esos ritmos e situacions individuais, e cada unha das comunidades asumiou moitos retos realizábeis. En realidade, algúns dos pasos xa se tomaron nalgúns países, aínda que continúa habendo retos noutros. Nos proxectos de cooperación lingüística é esencial sempre ter a sensación de que se dan pasos adiante, seguindo o principio da progresividade. Comezando a partir das nosas propias realidades, mais indo sempre cara adiante. Todos os pequenos pasos axudan á protección, promoción e normalización das linguas minorizadas.

Cumprir cos criterios supuxo un grande esforzo para todos os e as participantes. Traballar con linguas que non entendemos e darles espazo nas nosas realidades non é unha tarefa doada; ademais, non sempre é fácil crear espazos de respiro para as nosas linguas propias nas nosas propias comunidades. Traducir a mensaxe a linguas máis estendidas sería un xeito más fácil e cómodo de traballar, mais eramos sinceros e sinceras cando escollemos garantir a presenza das nosas linguas na nosa vida diaria. A tradución, ademais, foi moi importante durante todo o proxecto e é preciso telo en conta por adiantado en relación cos orzamentos.

Na práctica, tivemos moitas dúbidas e tivemos que tomar decisións. Traballamos en colaboración con outros membros, axudámonos mutuamente e aprendemos uns dos outros. Algunhas das decisións que tomamos tiveron mellores resultados que outras. Por iso é importante para nós valorar os pasos que se deron e aprendermos dos errores; dese xeito, como expresamos nesta guía imperfecta, a nosa experiencia é útil para axentes culturais que queiran levar a cabo un proxecto desta dimensión.

Apéndice

Lingus e comunidades

Cymraeg – Galés

Só algo máis de medio millón de galeses e galesas son falantes naturais de galés, unha figura que aumenta agora por primeira vez en moitos anos. Remontándonos á historia, tamén se falaba galés en grande parte de Inglaterra e do sur de Escocia, mais as políticas do goberno británico tentaron durante séculos eliminar a lingua en Gales, sen éxito. A Biblia de William Morgan, publicada en galés en 1588, xogou un importante papel na normalización e na salvación da lingua. O movemento de protesta Cymdeithas yr Iaith Gymraeg (Sociedade Galesa da Lingua) ten feito moiísimo desde 1962 na revitalización da lingua, que hoxe se ensina en todas as escolas galesas, protexida pola lei, e con forza nos medios de comunicación, incluídas a televisión e a radio.

Euskara – Vasco

O vasco ou éuscaro é a lingua do País Vasco. Fálase no oeste dos Pirineos, nos dous lados da fronteira dos estados español e francés. Ten uns 900.000 falantes. Porén, non é oficial en todo o territorio e isto limita a transición da lingua nalgúns zonas. En 1968 a academia oficial da lingua vasca, Euskaltzaindia, acordou as bases do vasco unificado. A variedade normalizada dos diferentes dialectos vascos úsase hoxe na administración, no sistema educativo, nos medios de comunicación e nas actividades culturais. Grazas aos múltiples movementos sociais a favor do vasco creados nos últimos 50 anos, a lingua estase a revitalizar. Neste período, creáronse escolas nas que os nenos e nenas poden aprender en vasco (ikastola), escolas de alfabetización de adultos, asociacións locais que traballan pola lingua, organizacións culturais ou medios de divulgación. Isto fai que se dean paso adiante cara ao coñecemento e a normalización da lingua. De agora en adiante, o reto é aumentar o número de falantes no futuro próximo.

Frysk – Frisio

O frisio fálano 450.000 persoas e é unha das dúas linguas oficiais dos Países Baixos. Dos 650.000 habitantes de Frisia, o 94 % entende o frisio falado, o 74 % sabe falar frisio, o 75 % sabe ler en frisio e o 27 % sabe escribilo. A lingua frisia ten máis de 1.500 anos e é unha lingua xermánica, moi relacionada co inglés antigo. O frisio occidental inclúe varios dialectos mutuamente intelixíbeis. Para máis da metade dos habitantes da provincia de Frisia (55 %) o frisio é a súa lingua

materna. Á parte do uso do frisio como primeira lingua, tamén o falan como segunda lingua aproximadamente 120.000 persoas. A lingua frisia fálase en toda a comunidade frisia.

Gàidhlig – Gaélico escocés

O gaélico escocés é a lingua tradicional dos gaélicos e a lingua histórica da maioría de Escocia. Leva falándose en Escocia de xeito continuado desde aproximadamente o século IV d.C. e é unha das linguas escritas más antigas de Europa. O gaélico ten unha rica tradición oral e escrita e foi a lingua da cultura bárdica dos clans das Terras Altas durante moitos séculos. Hoxe en día hai moitos festivais que celebran a riqueza da literatura, música e canción gaélica. O ensino medio en gaélico comezou a finais do século XX e a demanda de escolas de ensino medio en gaélico segue a medrar. O censo de 2011 mostra que o número de falantes de gaélico en Escocia (58.000) case se estabilizou nas cifras do censo de 2001 principalmente como resultado do ensino medio en gaélico. A emisora de BBC Radio en gaélico nan Gàidheal leva en funcionamento desde a década dos 80 e a canle de televisión dixital, BBC Alba, comezou a emitir en 2007.

Ghaeilge – Irlandés

O irlandés é unha lingua celta. Moitos investigadores cren que se fala irlandés en Irlanda desde hai máis de 2.500 anos. Os restos más antigos de irlandés antigo que temos son inscricións en ogham dos séculos V e VI. O estatus do irlandés como lingua maioritaria perdeuse nos séculos XV e XVI. A lingua estivo en vías de extinción tras a fame. No século XIX comezou unha recuperación da lingua e desde entón o Estado e outras institucións promoven o irlandés. A imaxe da lingua irlandesa mudou enormemente nos últimos anos. O irlandés é a lingua de uso diario da comunidade das zonas Gaeltacht (unhas 66.238 persoas). De acordo co censo de 2011, 1,77 millóns de persoas na República da Irlanda saben falar irlandés.

Kernewek – Córñico

O córñico, forma parte da familia de linguas celtas, moi relacionada co bretón e o galés. O período entre 1200 e 1600 d.C. tal vez fose o esplendor do córñico, cando se representaban traxedias relixiosas épicas nos numerosos anfiteatros exteriores (*plen an gwari*). Mais a Reforma trouxo o uso obrigatorio do inglés na igrexa. En 1549 os córnicos rebeláronse e moitos miles de falantes de córñico foron asasinados. A inicios do século XIX, a lingua morrera como lingua falada dunha comunidade, aínda que sempre houbo certas persoas que mantíñan o interese. Agora, a lingua volve ser unha lingua viva e unha parte de vital importancia para a identidade do pobo córñico.

Galego

O galego é unha lingua latina. Xorde arredor do século VIII como evolución do latín que se falaba na provincia de Gallaecia. Durante a Idade Media, a lingua da actual Galiza e do norte de Portugal son a mesma. A perda gradual de poder político galego e a afirmación identitaria de Portugal centrada en Lisboa contribuirá ao xurdimento das primeiras diferenzas (menores, lingüisticamente), acentuadas polo feito de tomaren diferentes camiños nos seguintes séculos e pola presión que o castelán exerce sobre a lingua galega. Tras a Idade Media, Galiza está sometida e o uso do castelán impõe en todas as esferas de poder. O galego era a lingua da maioría da poboación mais non recuperou o uso da escrita até mediados do século XIX. En 1980 apróbase o Estatuto de autonomía que reconoce o status cooficial da lingua galega. Comeza a lexislar o uso da lingua para garantir a recuperación do galego en diferentes ámbitos da sociedade, mais esta lexislación non foi o bastante firme e moitos ámbitos seguen a excluír o galego. A pesar dos avances das últimas décadas, a aceleración da perda de falantes nas zonas urbanas e na infancia e mocidade é preocupante.

Membros de Tosta

Golden Tree Productions (Cornualles)

www.goldentree.org.uk

will@goldentree.org.uk

Golden Tree Productions é unha empresa de interese comunitario, que desenvolve e produce proxectos culturais construtivos que descubren e celebran a singularidade e diversidade de Cornualles. Os membros traballan en colaboración con públicos que actualmente están pouco comprometidos coa cultura e o patrimonio, especialmente os desfavorecidos. Deseñan solucións culturais e educativas, co obxecto de marcaren unha diferenza significativa e duradeira para esas comunidades. Deseñan teatro, crean cinema, producen eventos, contan contos, organizan formación, xeran recursos en liña, escriben libros, montan exposicións, desenvolven materiais educativos, crean colaboracións, asesoran formuladores de políticas... entre outras actividades.

Afûk (Frisia)

www.afuk.frl

ynfo@afuk.nl

Afûk foi fundada en Ljouwert en 1928. O obxectivo da súa fundación é promover o coñecemento e o uso da lingua frisia, así como promover o interese en Frisia e a súa cultura. Para este fin, traballan en diferentes aspectos da lingua, medios de

comunicación e turismo cultural: organización de cursos e exames, publicación de materiais educativos, libros e outros, promoción do frisio en medios existentes e novos, asesoramento.

A Mesa pola Normalización

Lingüística (Galiza)

www.amesa.gal/

amesa@amesa.gal

A Mesa pola Normalización Lingüística é unha asociación independente e plural fundada en 1986 para protexer a lingua galega. Hoxe en día é a maior asociación cultural e un referente social no ámbito da normalización lingüística. A Mesa é membro da rede ELEN (European Language Equality Network – Rede Europea da Igualdade Lingüística). Desde a súa fundación, A Mesa acolle axentes e persoas individuais que traballan pola normalización do galego e, coas súas accións, tentan implicar asociacións, institucións e empresas de todo tipo. O principal obxectivo do equipo é promover o uso do galego nas situacións da vida diaria informando os cidadáns e cidadás, creando novos espazos para o uso da lingua e concienciando sobre o problema. Ademais, reivindican os dereitos lingüísticos, denunciando calquera tipo de ataque e discriminación que poida sufrir a lingua e garantindo o uso individual e colectivo da lingua. Tamén fan campañas en positivo dando os parabéns ás empresas que usan e promoven o galego.

Ealáin Na Gaeltachta (Irlanda)

www.ealain.ie/

ealain@udaras.ie

Ealáin na Gaeltachta teo, unha asociación entre Údaras a Gaeltachta e The Arts Council, promove o desenvolvemento das artes contemporánea e tradicional nas Gaeltacht (as zonas de fala irlandesa de Irlanda). Ealáin na Gaeltachta oferta servizos e programas de bolsas que apoian o desenvolvemento de organizacións artísticas e artistas individuais. Tamén ofertan apoio formativo e de orientación. A organización tamén apoia iniciativas que axudan a desenvolver a capacidade e infraestrutura das artes nas Gaeltacht.

Celtic Neighbours (Gales)

www.celtic-neighbours.eu/

post@celtic-neighbours.eu

Celtic Neighbours (Veciños Celtas) é a axencia de desenvolvemento que apoia as colaboracións culturais en todo o mundo celta e máis amplamente en Europa. Desde 2005 traballamos para estimular as colaboracións culturais entre

comunidades de linguas minorizadas e grupos de Gran Bretaña e Irlanda e outras comunidades de linguas más minoritarias de Europa. O seu traballo reúne formas artísticas, sempre deseñadas para aumentar ao máximo a participación e desenvolver interaccións sustentábeis. Traballan coa rede de colaboradores en toda Europa para crear iniciativas artísticas dinámicas, interactivas e lideradas pola comunidade, que xuntan unha grande variedade de comunidades e grupos culturais.

Sabhal Mòr Ostaig (Escocia)

www.smo.uhi.ac.uk/

fios@smo.uhi.ac.uk

O Instituto Sabhal Mòr Ostaig é un Centro Nacional para a Lingua e Cultura Gaélicas e hai moitas oportunidades de aprendizaxe para as persoas que teñan interese no gaélico, tanto no Instituto como a distancia. Sabhal Mòr Ostaig é un instituto moderno e innovador e ten uns recursos educativos excelentes no seu campus, incluída unha excepcional biblioteca, instalacións de emisión e gravación, aloxamento residencial para estudiantes e unha instalación de coidado de nenos e nenas en gaélico. As actividades do Instituto vense reforzadas polos lazos de cooperación coa máis ampla comunidade do gaélico e o Instituto acolle varios proxectos creativos e culturais como Tobar an Dualchais, Faclair na Gàidhlig e a empresa multimedia e de deseño Cànan. O Instituto tamén ten un papel fundamental na promoción das artes e da cultura gaélica e acolle un programa de residencias para artistas en música, literatura e artes plásticas.

Euskaltzaleen Topagunea

(Euskal Herria)

www.topagunea.eus

info@topagunea.eus

Euskaltzaleen Topagunea é un movemento social interconectado vila a vila no País Vasco; a rede de asociacións que traballan para crear espazos para vivir en vasco e para desenvolver a súa comunidade lingüística. Desde o seu nacemento nos anos 80, as asociacións vascas reuniron as persoas a favor do vasco e desenvolveron iniciativas para reivindicar o dereito a usar a lingua en todo tipo de situacións da vida diaria. Desde entón, ademais de seren o punto de encontro a favor do vasco, Topagunea tamén desenvolve actividades culturais, actividades de lecer, medios de divulgación e programas de práctica oral. Tamén traballan na sensibilización da sociedade e en acordos con todo tipo de asociacións e axentes en todos os recantos do país. Topagunea é un movemento moi amplo e plural que traballa polo dereito a vivir en vasco.

Artistas

Zenna Tagney naceu e medrou en Cornualles. Ten un título en Arte e Deseño e un Grao en Artesanía Contemporánea (Falmouth). Zenna traballa principalmente en escultura de cerámica; o seu traballo incorpora temas relacionados coa historia, os símbolos e a natureza, inspirada pola experiencia de medrar en Cornualles e a súa paisaxe, tradicións culturais e mitoloxía. A maioría do seu traballo escultórico é en caolín, un material que ten unha estreita ligazón coa zona na que medrou, coñecida como «Clay Country» (o país da arxila). Incorpora elementos que atopa, madeira e vexetación con aspecto vello. Durante a súa estadía na illa de Skye, Zenna investigou as historias gaélicas sobre o mar. A historia e a lingua están unidas indisolublemente, especialmente cando as historias tradicionais se transmiten oralmente entre xeracions, como moitas nas Hébridas. Atopou historias sobre a Crodh Mara, unha raza bovina moi especial que vive baixo o mar, mais vén á terra para pastar e materializounas en forma de esculturas.

Ana Belém Tajes foi de Galiza a Irlanda, a unha pequena vila onde a tradición Gaeltacht segue viva, chamada An Spidéal. O itinerario artístico de Belém está ligado á música desde o inicio: canta na banda «VooDoo» en galego, mesturando melodías de R&B e jazz e tamén forma parte do coro soul «Sisters in the House». En 2017 é a nova voz de Luar na Lubre. Di que segue procurando o seu estilo propio, sempre ollando cara ao futuro, mais baseándose nas antigas tradicións galegas. Nas semanas que pasou en Irlanda, reuniu música, linguas e lendas para crear un libro musical. Belém inspirouse no druída «Amhairghin» que aparece no manuscrito «Lebar Gabála Érenn». Dise que o druída foi a primeira persoa en viaxar de Irlanda a Galiza e cantar en irlandés.

Luned Rhys Parri é unha artista consolidada que tamén traballou en numerosos proxectos de arte comunitaria nas últimas dúas décadas. Os seus traballos artísticos, creados no seu estudio preto de Caernarfon, foron expostos en varias importantes galerías, como Ffin y Parc, Plas Glyn-y-weddw, Ruthin Craft Centre e moitas outras. Os traballos son relevos construídos con papel que incorporan collage, papel maché, pintura, pezas de tecidos estampados e outros elementos reciclados. É posíbel atopar exemplos do seu traballo en moitas coleccións privadas, así como na da National Library (Biblioteca Nacional). Luned estivo en Galiza na súa residencia artística e tentou reflectir a vida diaria dos galegos e das galegas e a súa cultura en ilustracións en 3D creadas en papel maché.

Nuala ní Fhlathúin, irlandesa, fixo a súa residencia artística en Frisia. A súa práctica artística foi unha investigación de procesos e procedementos

co material, unha iniciativa centrada na artesanía na que se embarcou para explorar a misteriosa división entre a realidade material e o mundo inmaterial do pensamento abstracto secuenciado. O lugar xoga un importante papel no seu traballo, tanto como contorna pre-existente para negociar e como instrumento estrutural fundamental. Durante unha instalación, responde directamente ás cualidades formais do espazo que o acolle (rarezas de iluminación e estrutura, a textura da paisaxe, os sutís matices do lugar). A idea dun conxunto concreto e non transferíbel de circunstancias é algo que orienta todo este traballo. Na práctica, Nuala traballa directa e experimentalmente cos materiais, construíndo arranxos de final aberto de orde e entropía, conservación e decadencia. Ao explorar esas dinámicas, a arte de Nuala opera de xeito uniforme no plano do persoal, o particular o íntimo, o mundo das diferenzas catastróficas e ínfimas, ligazóns irrationais e medidas substitutivas temporais.

A vasca **Uxue Arzelus** pasou seis semanas en Machynlleth, Gales, creando un filme breve baseado nas semellanzas e diferenzas dos e das falantes de vasco e galés. Estudou dirección cinematográfica en Barcelona e xa ten unha ampla experiencia en dirección de cinema e escritura de guións. En 2014 gañou o concurso de curtas amateur «Euskaraz bizi nahi dut» (quiero vivir en vasco), por exemplo. Para Tosta, entrevistou diferentes persoas do País Vasco e Gales, coa intención de retratar as dúas linguas minorizadas desde detrás da cámara. Quixo reflectir a relación entre o falante e a súa lingua, para decatarse de que, finalmente, os falantes de galés e vasco teñen xeitos semellantes de sentir a lingua.

A artista frisia **Aukje Schaafsma** foi facer a súa residencia artística en Cornualles. Aukje comezou a súa formación en Interpretación na escola de Maastricht en 2011. En 2015 graduouse xunto coa súa clase. A representación final «A illa bonita» estivo dirixida por Jeroen de Man, e con esta representación gañaron o primeiro premio de: «Het Debuit» no Festival Internacional de Teatro de Amsterdam. Theaterzaken Via Rudolphi tivo a honra de conceder o premio ao gañador. Tras unha exitosa xira a finais de 2015, o grupo decidiu continuar a colaboración como colectivo de interpretación; «A illa bonita». Despois da súa graduación, tamén estivo en contacto coa comunidade teatral Tryater. Nela, está a traballar como actriz e prepara novos espectáculos. Xunto coa directora Tatiana Pratley e a intérprete Karel Hermans, creou un colectivo artístico comunitario «SKOFT&SKIEP». Ademais de levar a cabo actuacións en directo, tamén se centran en curtas documentais e vídeo. Aukje está convencida de que é posíbel aumentar o apoio á arte por medio da participación de afeccionados ou de xente normal. Tenta transformar a arte popular en arte culta porque pensa que a arte

máis culta está agochada na beleza da arte popular. Conséguelo sacando as cousas de contexto.

Sophie Stephenson unha bailarina de *step dance* e música tradicional de Fort Augustus, foi de Escocia ao País Vasco para unha residencia chea de intercambios de danza. Sophie está especialmente interesada nas relacións rítmicas entre a lingua, a música, as cancións e a danza. É fundadora do grupo Huradal, no que a danza forma parte da representación, como resposta percusiva á música e como ímpeto rítmico tras os arranxos musicais. Sophie tamén desenvolveu TradBeats, un proxecto que reúne os elementos centrais da voz e do movemento por medio do ritmo, con música vocal gaélica, beatbox, step dance e percusión corporal. Durante a súa estadía no País Vasco, colaborou con Kukai Dantza Taldea, un grupo de danza con ampla experiencia en daren un toque moderno á tradición. Sophie quería crear un espectáculo de danza que combinase as dúas linguas e culturas.

Donostia 2016 – Cultura para vivirmos xuntos

A Capital Europea da Cultura é unha iniciativa que procede da Unión Europea, que procura promover a proximidade e o intercambio das nacións europeas. Ten tres obxectivos principais: dar visibilidade á riqueza, diversidade e semellanzas dos europeos, fomentando unha mellor comprensión dos europeos e europeas, axudando ás cidadáns e cidadás a se sentiren parte da comunidade europea.

A Capital Europea da Cultura en Donostia comezou coincidindo co día grande da cidade, o 20 de xaneiro de 2016. Baixo o lema de «cultura para vivirmos xuntos», o núcleo deste proxecto a grande escala foi optar pola cultura e a convivencia, nunha dimensión participativa europea, co obxectivo de deixar un legado que fose alén do 2016. Estes valores compartidos uniron directamente Tosta e Donostia 2016.

Misión

Donostia 2016 procuraba construír na nosa comunidade e en Europa un novo modelo sustentábel de coexistencia e relación entre diferentes tipos de xente. Para acadalo, promoveu e facilitou un contexto (un tempo, espazo, recursos, un punto central) para experimentar e aprender onde xerar, concentrar, coordinar e botar luz sobre procesos e actividades innovadoras e plurais (localizacións, linguas, axentes, disciplinas, públicos) que inspiran, cualifican e habilitan os cidadáns e cidadás para converterse (máis aló do 2016) en protagonistas activos e comprometidos do novo modelo.

Perspectiva

O proxecto de Donostia 2016 aspiraba a que, en 2026, a nosa fose unha sociedade na que as persoas tivesen o coñecemento e as ferramentas para superar conflitos e vivir xuntos e xuntas, compartindo en paz e colaborando nunha comunidade solidaria. Promoveuse unha sociedade máis aberta na que se inclúe, respecta e aprecia a diversidade como fonte de riqueza e igualdade. Unha sociedade na que os cidadáns e cidadás participan de xeito máis activo e responsábel nas árees comúns, implicándose nos asuntos públicos e exercendo unha auténtica democracia. Unha sociedade máis cosmopolita que conecta os aspectos locais con Europa e co mundo, contribuíndo a outros a partir da súa propia identidade e expandindo esa identidade para medrar. Unha sociedade creativa, capaz de inventar novas regras básicas para unha sustentabilidade económica, ambiental, social e cultural.

Valores

Os valores de Donostia 2016 foron a guía das accións que levou a cabo a xente. O proxecto DSS2016EU esforzouse por promover, a partir do exemplo establecido pola propia organización e para a sociedade en conxunto, unha serie de valores concretos. Para ter éxito procurou a súa materialización en comportamentos, actitudes, criterios, etc. Os valores que guiaron a actividade de DSS2016EU foron: a creatividade, a transparencia, a diversidade, estar a favor do ben común, a responsabilidade, o respeito e a empatía e a lingua vasca.

Para obter máis información: www.dss2016.eu

Referencias bibliográficas e publicacóns de interese

- ANAUT, D. (2007) "Begiratu Bat Orbitatik", in Aierdi, X. & Uranga, B. (eds.) (2007) Euskara, Inmigrazioa eta Hizkuntza Eskubideak – Lan Jardunaldiaren Inguruoko Gogoetak, Unesco Etxea, Bilbo, 63-65 orr.
- BASTARDAS-BOADA, A. (2002) "Biological and linguistic diversity: transdisciplinary explorations for a socioecology of languages", Diversité langues, VII, online: www.teluq.quebec.ca/diverscite/SecArtic/Arts/2002/bastarda/ftxt.htm
- BASTARDAS-BOADA, A. (2005) "Linguistic sustainability and language ecology", Language and Ecology, online: [www.ethnologue.com](http://www.ecoling.net/articles/ETHNOLOGUE)
- EUSKARA INSTITUTUA, EHU, "Ondorio gisa: Hizkuntzen ekologia, lehen ikuspegia", Sareko Euskal Gramatika (SEG), www.ehu.eus/seg/gizt/1/3/5
- EUSKO JAURLARITZA (2011) "La protección de las lenguas minoritarias en Europa: hacia una nueva década", Gasteiz: Eusko Jaurlaritza
- EUSKO JAURLARITZA (2013) "V. Inkesta Sozliongustikoa. 2011", online: http://www.euskara.euskadi.eus/contenidos/informacion/argitalpenak/eu_6092/adjuntos/V.%20Inkesta.pdf
- FISHMAN, J. (1991) *Reversing Language Shift: Theoretical and Empirical Foundations of Assistance to Threatened Languages*, Clevedon: Multilingual Matters Ltd.
- FREIXEIRO MATO, X. R. (2006): *Lingua, nación e identidade*, Santiago de Compostela: Laiemento.
- GARCÍA NEGRO, M. P. (2009): *De fala a lingua. Un proceso inacabado*, Santiago de Compostela: Laiemento.
- GUERRA, M.R. (2007) "Multiculturalismo y derechos humanos: limitar, tolerar o fomentar lo diferente", Andamios, 3 (6) [online] pp. 33-60
- HAUGEN, E. (1972) "The Ecology of Language", Language science and national development.
- IKUSPEGI (2016) "Jatorri atzerritarreko etorkinak EAEko eskualdeetan 2015", online: <http://www.ikuspeg.eus/documentos/panoramicas/eus/panoramica63eusOK.pdf>
- MOURE, T: (2005): *Outro idioma é posible: na procura dunha lingua para a humanidade*, Vigo: Galaxia.
- MOURE, T: (2011): *Ecolingüística. Entre a ciencia e a ética*, A Coruña: Universidade.
- OLAIZOLA, I. (2015) "Hizkuntza-ekologia paradigm: ekologiaren begirada hizkuntzen babeserako", BAT Soziolinguistika Aldikaria, 95, 2015 (2), Andoain, Gipuzkoa, 11-30 orr.
- SANMARTÍN REI, G. (2009): *Nos camiños do entusiasmo. Calidade da lingua e planificación*, Vigo: Xerais.
- UNESCO (2001) "Kultura-Aniztasunari Buruzko UNESCOren Aldarrakapen Unibertsala", Paris: UNESCO.
- UNESCO (2005) "Kultura-adierazpenen aniztasuna babesteko eta sustatzeko UNESCOren kongreso", Paris: UNESCO.
- UNESCO (2016) Munduko hizkuntzen atlasa: www.unesco.org/languages-atlas/index.php
- UNITED NATIONS (2011) "Minority Rights: International Standards and Guidance for Implementation", New York: United Nations.
- URANGA, B. ET AL. (2007) *Hizkuntzak eta Inmigrazioa. Lenguas e Inmigración*, Unesco Etxea, Bilbo.
- ZABALITZA, X. (2007) "Inmigrazioa eta Eskubide Lingüistikoak", in Aierdi, X. & Uranga, B. (eds.) (2007) Euskara, Inmigrazioa eta Hizkuntza Eskubideak – Lan Jardunaldiaren Inguruoko Gogoetak, Unesco Etxea, Bilbo, 59-62 orr.

An imperfect guide

A practical proposal for cultural agents who work on international projects and who want to promote respectful management practices towards minority languages.

Index

Foreword	81
Setting: what is Tosta?	82
Where did we start?	86
Which theories do we rely on?	88
From theory to practice: rowing, rowing	95
Internal relations	96
Residencies and exchanges	99
Festivals and cultural events	102
External communication	105
Main conclusions	109
Appendix	110
Languages and communities	110
Tosta members	112
Artists	114
Donostia 2016 – culture to live together	117
Bibliographic references and further reading	119

Foreword

About 40 million of the 500 million inhabitants of Europe speak a small or minority language. We are speakers of small languages, we usually speak other bigger languages too, and we are citizens of the European Union, subjects of all the rights and duties of any citizen, including the right to use our languages in Europe and throughout the world.

One of the objectives of Donostia as 2016 European Capital of Culture was to promote a more open society, which views diversity as a source of wealth and which will sustain social harmony among citizens. Seven minority languages of the Atlantic seaboard came together around our shared word ‘Tosta’, to further share our worlds and to find ways to breathe more life into our small languages. Welsh, Basque, Frisian, Scottish Gaelic, Irish, Cornish and Galician speakers know all too well the everyday difficulties and obstacles we experience when we try to live in our languages, to create spaces in and for our languages. The main objective of Tosta was to get to know each other and to look for ways to overcome these obstacles together.

In the Basque Country, we realised long ago how important it is for the health of the Basque language to create a social movement that would bring speakers together. Because we believe in these networks, in movement and cooperation, at Euskaltzaleen Topagunea we work at the grassroots level, organising citizens who work together towards a healthy Basque-speaking community. Indeed, the creation of these networks and social movements makes sense also for other communities that work to revive their own minority languages. Our communities are not alone in Europe; we share space, comparable situations and similar doubts. Tosta was a tool to share all these points with one another, on the one hand, and, on the other, to strengthen and empower each of our communities through collaboration and creativity.

“Basque was a deep and dark well” wrote Gabriel Aresti, a poet from Bilbo. Through Tosta, Basque and also Welsh, Frisian, Scottish Gaelic, Irish, Cornish and Galician are not deep and dark wells anymore, but communities full of light that share the ocean of this land we call Europe.

Elena Laka Muñoz
President of Euskaltzaleen Topagunea

Setting: what is Tosta?

“Atlantikoan tostarik tosta
arraunean itsasontzia
Hizkuntza txikien petaloez
bela handi bat josia
Irlanda, Frisia, Gales, Galizia
Kornualles, Eskozia
Anitzasunak loratuko du
hizkuntzen itsasontzia”
(a song for Tosta)

“Tosta” -the bench in a rowing boat- is a word that can be found, with small variations, in many minority linguistic and cultural communities along the European Atlantic seaboard; despite the enormity of the ocean, the culture of the sea has united distant communities throughout history. Taking the meaning of the word as a departure point and committing to becoming one of the travelling embassies of Donostia 2016, we set out to sea on the Tosta project in 2015, with the hope of sewing the cultural collaborative net of seven of the communities that live on the Atlantic coasts of Europe. Having a minority language brought together cultural agents from the Basque Country, Ireland, Friesland, Galicia, Wales, Cornwall and Scotland.

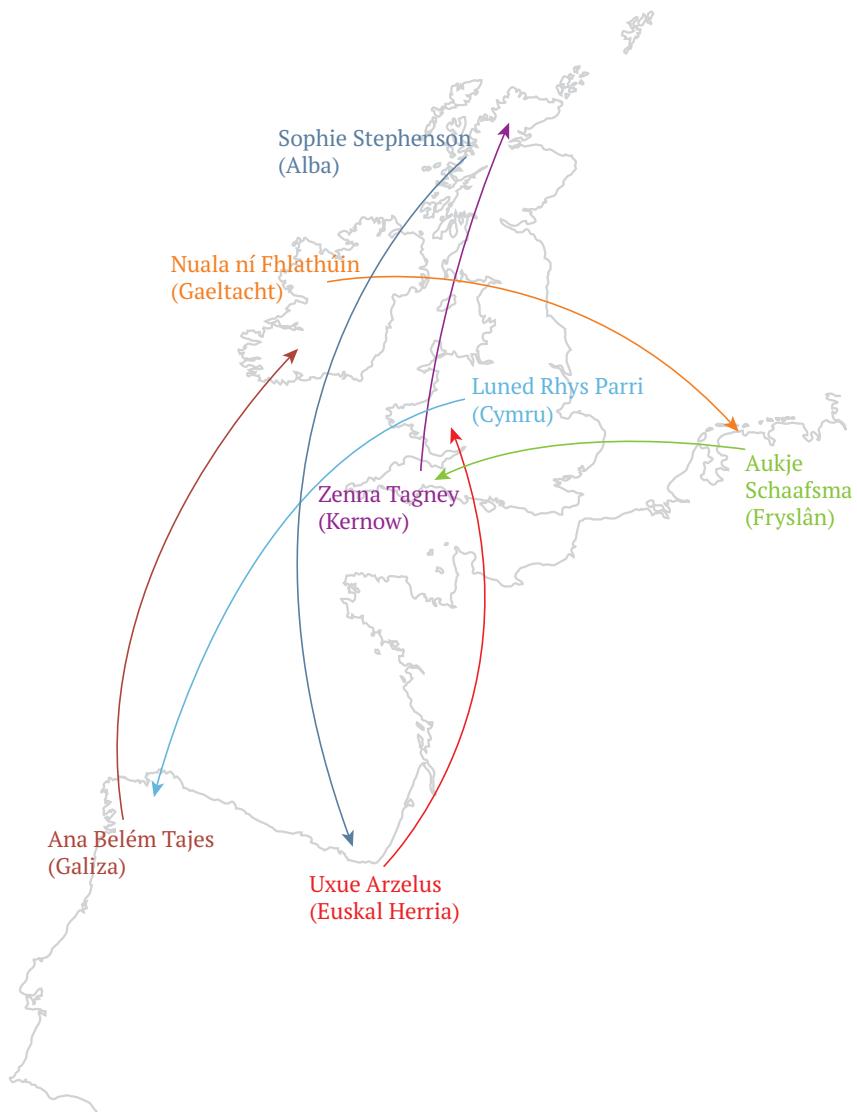
The speakers of these small big languages want to live in our languages, we want to create art in our languages and we see our future in our languages. The culture of the sea brought us together and our vision of cultural diversity as wealth for a society bound us together. Tosta has made visible both the linguistic diversity of Europe and the existing similarity of world views.

Tosta combines the promotion of artistic creation, the celebration of linguistic and cultural diversity and the balanced management of local languages into an international project. Among the main aims of the project were to raise awareness of these small languages and cultures and also to create opportunities for international cooperation between artists. Tosta marked the itinerary of the linguistic diversity of the Atlantic and, therefore, it travelled from one community to another on cultural exchanges.

Our journey had two main stops: the first, in spring 2016, when we did the exchange of artists. Each nation sent an artist as an ambassador of our own language and culture, and another community received them to participate in the artistic stays they organised. In total, seven women artists were the protagonists of Tosta. They made European diversity visible and spread the values of Donostia 2016 throughout Europe with their artistic creations.

The exchange of artists intended to give spaces to the creation and diversity of small

cultures of Europe, while intercultural dialogue was stimulated. The artists saw with their own eyes and felt with their own bodies the relations between their home and the host communities, their similarities, their differences. Their artworks were created from these experiences.

The second stop on the Tosta journey was after June 2016: once the artistic residencies were over, a set of sea containers travelled from port to port to collect the cultural cargo created during the encounters. In fact, the containers themselves were the settings where 2-3 day-long festivals were held in each community with the idea of highlighting European linguistic and cultural diversity, showing the artworks created during the artistic exchanges, and creating participatory environments for citizens. We called them Tosta villages. The soul of the project travelled throughout the Atlantic seaboard and it is in these communities where it became visible.

During the festivals, in addition to giving space to the local cultures, we also ensured that the cultures from the other nations were given space within the collaborative and varied programmes. Each community adapted the festival to their style, and the various art forms used in Tosta were exhibited: music, dance, photography, crafts, sports, games, exhibitions, theatre, gastronomy, poetry... a programme full of street-events, accessible to anyone willing to get involved in cultural diversity.

Date	Place
April 28 – May 2, 2016	Féile na Bealtaine Music & Arts Festival, (Dingle, Ireland)
June 16 – 19, 2016	The Falmouth International Sea Shanty Festival (Falmouth, Cornwall)
June 23 – 26, 2016	Tosta Cymru - Theatr Felinfach (Aberaeron, Wales)
July 5 – 6, 2016	Fèis an Eilein (Isle of Skye, Scotland)
September 2 – 4, 2016	Admiraliteitsdagen Festival (Dokkum, Friesland)
September 8 – 10, 2016	Festas da Guadalupe (Rianxo, Galicia)
September 23 – 26, 2016	Atlantikaldia (Errenerteria, Basque Country)

Several cultural agents of the seven communities of Tosta worked together rowing on the same boat to carry the project out, sharing tostas and oars. Each Tosta member worked from his or her own reality, for his or her community and for the Tosta network at the same time; because the objectives, criteria and milestones decided before starting were shared by all. Each member rowed for Tosta in their own field: education, linguistic normalisation, art... Singularities aside, all promoters shared the willingness to give space to the arts and cultures of small communities and to offer small languages the space they deserve in society. We showed each other our own world vision and we learnt the meaning of a diverse Europe from each other.

Member	Nation
A Mesa pola Normalización Lingüística	Galicia
Afûk	Friesland
Celtic Neighbours	Wales
Ealáin Na Gaeltachta	Ireland
Euskaltzaleen Topagunea	Basque Country
Golden Tree Productions	Cornwall
Sabhal Mòr Ostaig	Scotland

* For further information about the artists or the members participating in Tosta, go to the appendix.

Our experience in linguistic management

From the very beginning, the collaborative project Tosta had a linguistic management plan of its own. This plan established a set of criteria to use, combine, and translate languages during the project. Nonetheless, this plan was never absolute and the lessons learnt from everyday practices were progressively added to the list. It was a dynamic, participative plan; some of the things turned out as expected, some others failed. It was very much an experiment. This is why it is not perfect and this is why it worked for us.

The imperfect guide you are holding, therefore, is a humble linguistic management proposal born from and for these practices. On these pages you will find the lessons we learnt from our experiences, which could become an element of support and an important basis for cultural associations like ours, which work on international projects and want to take care of linguistic diversity by promoting respectful management practices of minority languages.

Where did we start?

Once the Tosta initiative was envisioned, we considered the need to set out a special plan for linguistic management, which would parallel the cultural creation plan. In order to do so, we first wanted to learn from the experiences of other cultural agents in Europe and elsewhere. More precisely, we analysed past projects and we established a set of good practices during autumn 2015. In addition to this, in order to work on the theoretical foundations of the linguistic planning, we met experts in the fields of international relations, communication and culture.

To carry out the analysis and establish the set of good practices, we prepared two questionnaires: the first one was employed in the meetings with institutions of the Basque Country and the second was used with the members of Tosta. The aim of the questionnaires was to get to know about real cases of intercultural relations, to understand which linguistic criteria they establish and which difficulties they encounter.

According to the information received in these interviews, few institutions have a list of linguistic criteria to put in practice in international relations. However, concern about this issue is significant, both in the Basque Country and in the other communities that took part in Tosta. The organisations to which we spoke carry out their work depending on the needs and opportunities of the moment and their everyday criteria. Technical and economic resources notably condition their linguistic management decisions. For all these reasons, after the analysis stage, a guide for linguistic management was considered necessary and useful.

In the Basque Country, we met with institutions and individuals who have broad experience in public relations and who have extensive knowledge of languages, during the autumn and winter of 2015. We would like to express our gratitude for the valuable information and support received from the following people and organisations:

- Ander Bolibar and Txema Abarregi (Garabide elkartea)
- Belen Uranga (Soziolinguistika Klusterra)
- Estibalitz Esteibar (Euskal Herriko Bertsozale Elkartea)
- Gorka Orueta and Josu Amezaga (Euskal Herriko Unibertsitatea)
- Iñaki Irazabalbeitia (former MEP)
- Itsaso Olaizola (Kutxa Ekogunea)
- Nora Etxaniz and Mikel Mendizabal (Unesco etxea)
- Paul Bilbao (Euskararen Gizarte Erakundeen Kontseilua)

While the Tosta project and work on the management guide were taking place, other initiatives that took special care of language management and that highlighted the value of linguistic diversity were initiated within the European Capital of Culture 2016 in Donostia. We would like to mention three of them because of their contribution to linguistic minority communities in Europe:

- **The Protocol to Ensure Language Rights** (www.protokoloa.eus), proposes 185 measures to ensure respect for the linguistic rights of all citizens (by Kontseilua).
- **Hitzargiak** (www.hitzargiak.eu), a database and encounter that presents 100 good practices for the revitalisation of languages (by the Sociolinguistic Cluster Association).
- **Europa Bat-batean** (www.europabatbatean.eus), the meeting of improvisation singers of Europe and the world (by Mintzola Ahozko Lantegia).

Which theories do we rely on?

Cultural diversity today

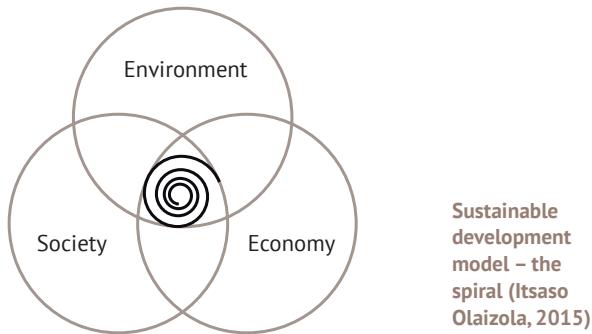
The cultural diversity of Europe is tangible also in our communities, if we have a look at the languages people speak in the street. Globalisation has brought the movement of people and information, and the languages of migrants have arrived in our lands too. Our communities are becoming more culturally diverse and more multilingual. In this way, our endemic minority languages cohabit with bigger languages like Spanish, English or Dutch; and, due to the new immigration, new languages are added to the equation. For example, researchers have identified more than one hundred languages in the Basque Country (Anaut, 2007; Uranga et al., 2007; Zubaltza, 2007) and we find it essential to acknowledge and protect this linguistic heritage:

Currently, we have two big languages (Spanish and French), a local minority language (Basque) and a further 110 languages. Immigrants have their space here, and so they should. And just like immigrant people, their languages must have space too. We need a way to manage this linguistic diversity, because, otherwise, if we leave everything "unregulated", we know what will happen: big languages will get bigger, and small languages even smaller (Anaut, 2007:64)

Linguistic ecology: diversity is wealth, also in terms of languages

The linguistic ecology paradigm

In the globalised XXI century, we live in a paradox regarding languages. On the one hand, we are living an overall homogenization process, which also affects languages. In fact, the loss of linguistic diversity in the world is significant, we are poorer and poorer. According to the experts, half of the 6.700 languages in the world are in danger of going extinct (Unesco). On the other hand, there is greater linguistic diversity in communities where an endemic language exists. Usually, minority languages cohabit with bigger languages, English has become the international *lingua franca* and there are new migrant languages spoken in these communities, due to recent migration movements.

The linguistic ecology paradigm can be useful in order to understand this situation and manage languages. Indeed, **linguistic ecology or ecolinguistics seeks to achieve the sustainable development of all languages** and, in the context of research on sustainable development models; this theory places the development of the language at the centre of the process. Sustainable development has three main pillars: economic, social and environmental development and, as you can see in the figure above, only the area where the three coincide can be a sustainable development model (the spiral).

Ecolinguism places languages and cultures at the core of social development. The development of a country is closely linked to its social, linguistic and cultural development. Therefore, for a model to be sustainable, it is essential to guarantee the development of the languages, linguistic communities and speakers of any given country.

Linguistic ecology dimensions

Linguistic ecology contains three complementary dimensions: ecological outlook, the science of ecology and ecological practice, all brought to the field of languages.

Ecological outlook. Language ecology involves having a holistic and dynamic view of and ethics towards languages. In other words, an outlook that understands biodiversity, linguistic diversity and cultural diversity as sources of wealth and key for survival.

"This view or ethics has respect for nature and living beings as a starting point, and in order to create the framework for cultural and linguistic cohabitation and respect, it separates itself from dichotomist points of view, and tries to balance the situations of inequality with bigger languages" (Olaizola, 2015:15).

The science of ecology. Ecology is an inclusive science; it is interdisciplinary and has been included in many social sciences, for instance, political ecology, human ecology, environmental justice, population ecology, ecological economics or linguistic ecology. Einar Haugen was the first researcher to bring the ecological point of view to languages, in the 70s, and it was José María Carrión “Txepetx” who introduced this theory to the Basque

“The objective of linguistic ecology is, by starting from the equality of all languages, to achieve the sustainable development of each language”.

Country in the 80s. It is only since 2010 that linguistic ecology has spread and is being used as a new paradigm in the Basque Country although, before that, pro-Basque activism also fostered ecological practices, intuitively. It is not a coincidence that the new Protocol of Donostia for Language Rights presented in December 2016 requires that, to foster cohabitation and peace, we must guarantee linguistic diversity and the development of the languages of our societies.

“As ecology analyses the relationship between living beings and their environment, linguistic ecology analyses the relationships between languages and the relationship between these languages and their environments, in both directions. The influence languages have on their environment and the influence environment has on languages” (Olaizola, 2015: 16).

Ecological practices. Linguistic ecology is not only a theory, it is pioneering and interventionist in its own right; it is a dynamic tool for (minority) language preservation. Ecolinguism analyses, classifies and diagnoses the situations of languages throughout the world in order to then suggest and implement balanced measures on different levels – individual speakers, language communities and institutions – and goes on to assess their effectiveness, to continue looking for more appropriate measures in an ongoing process.

“Linguistic ecology views the relationships languages and linguistic communities have with each other as dynamic, and it analyses them from the perspective of balance and linguistic diversity. In imbalanced situations, change and regulation are fostered” (Euskara Institutua).

Concepts, principles and tools for an ecological management of languages

Basic concepts. We can take several basic concepts from ecology and apply them to the ecological management of languages:

“The potential of ecolinguism for social cohesion is significant”

- **The universal value of local languages and cultures.** Linguistic ecology ascribes the same value to all languages in the world, while it suggests the practice of ecological management for linguistic development and the application of balancing measures, adapted to each community. By developing local minority languages, world linguistic diversity is protected. Appreciating the value of the local language of each land, learning it and using it, are all ecological practices, especially when this language is in a minority in its own country. By bringing this idea to the reality of Tosta, we can say that the Basque, Welsh, Frisian, Scottish Gaelic, Irish, Cornish and Galician languages made us universal.
- **Language as the basis for quality of life and wellbeing.** The possibility of speaking the local language of a country or the mother tongue of each speaker is an indicator of the quality of life or the wellbeing in a country, as well as an individual and collective right.
- **Linguistic management in all areas and in an eco-systemic way.** For speakers to develop, they must have the possibility of using their language in all walks of life: at home and at work, in the administration, at school, on the Internet and also in leisure and friendly informal contexts. Apart from working on all areas, we have to foster the eco-systemic complementation of these areas, for instance, by completing the language practices fostered in class with leisure activities in the community.
- **Linguistic management on all levels and scales.** Languages must be managed in different intervention scales, from local administration to international levels, not forgetting the town and regional level scales.

And last but not least, we should make analogies between societies and ecosystems as regards the management level. Apart from individuals and speakers, (*individuals* in ecology), linguistic communities (*species* in ecology) are holders of collective rights that need to be taken care of. We go from the “language and speaker” binary level to the “speaker, linguistic community and language” level. When analysing the interaction between linguistic communities we protect endangered languages, in the same way as we would protect biological species (Bastardas-Boada, 2002, 2005; Olaizola, 2015:21).

- **Linguistic politics, transversal to the rest of politics.** Ecological management of languages cannot be carried out solely through language-related policies, it is not enough. The current crisis of the development model is not only a financial-economic crisis, but also a social, biological, energetic, national and linguistic crisis; therefore, we need to measure and avoid the influence on linguistic diversity of regional policies, policies against climate change or crisis mitigation social policies, so that local minority languages can have spaces and opportunities to develop.
- **Linguistic management, by going to the root causes behind the extinction of languages.** Even though all languages have the same potential to develop, they are not in the same situation. Experts have identified the reasons why languages disappear. They stem from power relations. Therefore, the management of minority languages has to look deep into the roots of these reasons, mainly at institutional levels.
- **Linguistic management by protecting, creating, uniting and spreading appropriate contexts for languages.** As we said, sustainability is not static; it is a dynamic search for balance. This means that we must continuously be on the lookout for appropriate contexts and applicable measures; in other words, we must continuously create new “breathing spaces”. Fishman said that breathing spaces are physical spaces where a language community can sustain its language and culture; more precisely, they are oases of authenticity and cultural auto regulation (Fishman, 1991: 59).

“Linguistic ecology suggests policy and management measures in order to protect minority languages with the purpose of giving an answer to the global loss of languages, while recommending ecological practices”

Principles

For minority languages to develop in a respectable way and to guarantee speakers' and groups of speakers' rights, language ecology suggests bringing the principles of ecology to languages. From a legal perspective, principles serve to interpret laws and regulations and to determine the direction of management practices. Principles are usually more important than acknowledged so for this reason, when intervention plans are designed, it is useful to make sure that these principles have been taken into consideration (like a checklist) (Olaizola, 2015:18-19). The practical implementation of the following list of principles in the Tosta project will be explained in the next chapter.

1. “Think globally, act locally, and vice versa”: we view our languages in the context of world languages and, as well as taking local measures to support them, we have to reflect on our specific local reality in order to promote measures at a global level.
2. Equality principle: all languages should have the opportunity to develop and we must make the choice of protecting, respecting and nourishing each other's languages.
3. Prevention principle: language is the key element that should be placed at the core of any kind of decision, policy or initiative.
4. Irreversibility principle: just like in environmental issues, measures that can be harmful to the language should be reconsidered, because recovering from the damage they cause can be a difficult task.
5. Precautionary principle: even without scientific evidence, in cases where considerable or irreversible damage to the language may occur, we must act with prudence and not apply the measure until we can prove its positive influence on the language.
6. Subsidiarity principle: give endemic languages as many functions as possible, and turn to other languages only when this is not possible.
7. Shared but differed responsibilities: linguistic rights bring responsibilities with them. They should not be understood as being on the same level, though. The responsibilities of a society, business or governments are higher because the influence of their decisions is greater.
8. Progressivity principle: language is the key to social cohesion and protection objectives must be planned in a progressive manner.
9. International cooperation and solidarity principle: solidarity and cooperation among communities will lead the way to a sustainable development.

Sustainable practices in languages

Linguistic ecology is a theory that leads to sustainable practices, effective in re-balancing imbalances between languages. It provides real options for equality, affording people the possibility of living in difference and in diversity, and enriching each other. In this way, acknowledging the value of local languages, learning them and using them are all ecological practices, especially if this language is in danger of extinction. Apart from this, ecolinguism suggests principles and tools to analyse linguistic influences when setting up a project. Tosta is proof of this.

In the following chapter you can see how we applied the theory of linguistic ecology in practice.

From theory to practice: rowing, rowing

We went from theory to practice, based on ecolinguism but always bringing its principles to the reality of Tosta; that is, to cultural activities and to international initiatives. Respecting the communicative capacity of culture itself, we set the linguistic criteria for Tosta, focusing on the main communicative contexts of the project: internal communication, residencies, festivals and public relations. In accordance with ecolinguism and international conventions, we analysed the relationship a language has with the environment and its community of speakers and we established a set of criteria tailored to these specific relationships. We bore the following main basic concepts and principles in mind at all times:

- Linguistic diversity is wealth for the world; the possibility of speaking our languages means quality of life for a community.
- We defend the universal value of each language; diversity, equality and solidarity must be protected (*Prevention principle*).
- What can be done in our own language should not have to be done in another language (*Subsidiarity principle*).
- We provide development opportunities for the language; we progressively give new functions to the language (*Progressivity principle*).
- Tosta villages are breathing spaces for our languages. There, we use them normally, and they are our main languages. We give oxygen to the languages by prioritising them. Tosta communities, at the same time, are corridors to one another.
- All languages have the same value: we protect our language by respecting the other languages too (*Equality principle*).

Each community undertook its own commitments after reflecting on their own reality. As mentioned before, some of these commitments can be achieved more easily in some communities, maybe because the status of the language is higher or because it has a wider presence; on the contrary, the same commitment can be a huge challenge for another community. The essence of Tosta has been to always take a step forward and to achieve those big-small challenges, always from each of our realities.

[Hizkimizki] “Ffenestr yw ef, yn agor golygfa’r tirwedd gorau yn y byd - tir sanctaid ieithoedd ein cymdogion. Gwahoddiad yw ef hefyd - i ni gweithio at ein gilydd, yn agor y ffenest yn ehangach, a thynnw’n cyfeillion agos yn agosach.”

“It’s a window, opening on to the best view in the world - the treasured landscape of our neighbours’ languages. It’s an invitation, too, for us all to work together, making the windows larger, and bringing our close friends closer still.”

Meic Llewellyn, Celtic Neighbours, Wales

We proposed the ideal and most effective linguistic practice for each of the communicative situations we could foresee. The main strategy was to always prioritise our own languages and to guarantee their space; whenever this was not possible, we used the bridge-language we had agreed beforehand (mainly English, in our case).

We also employed already existing linguistic tools to make communication easier between ourselves. For instance, we shared the small dictionaries *Hizkimizki*, to learn and then use basic words and sentences of other languages. *Hizkimizki* dictionaries can also be found online at www.hizkimizki.com. The website allows us to combine languages and create bilingual dictionaries.

Internal relations

In order for team-work and communication to be effective and productive in projects that are carried out by various individuals or groups of people, it was essential to reflect on internal relations and set a number of criteria that would guide us to the objectives of the project itself. These criteria, however, developed as the project went on and they were adapted as needed on the way.

“Elkarrekin harremanaren hasieratan TXIKlak ginenaren sentsazioa aitortu izan diogu elkarri, Atlantikoan barreiatuta zeuden txalupatako tostak edo bankadak ziren gureak. Elkarrekin harremanean denborak aurrera egin ahala, gure hizkuntzak indarberritzeko egiten dugun lanak zentzu HANDIA duela sentitu dugu eta hizkuntza komunitate gutxituen begiradatik bakarrik deskubritu ahal diren jende eta lur berriak ezagutu ahal izan ditugu elkarrekin.”

“In the beginning of our relationships we confessed to each other our feeling of being SMALL, we were ‘tostas’ of boats adrift in the Atlantic. As our relationships went on, we felt that our work on linguistic revitalisation was getting a BIG sense and, together, we got to meet new people and lands that can only be discovered through the eyes of minority linguistic communities.”

Jasone Mendizabal, Euskaltzaleen Topagunea, Basque Country

We pictured internal relations within Tosta as an exchange of knowledge, experience and objectives and we applied the Tosta linguistic criteria in these specific contexts: communication between members, relations with suppliers and administration, training of volunteers and assessment of the project.

Tosta embedded the principle of international cooperation and solidarity. Relationships among members were based on solidarity and cooperation among communities, with a special focus on the sustainable development of every language. Besides, the same value was accorded to each of the Tosta languages, protecting and respecting each other, following the principle of equality. We reflected on the members' responsibility towards languages in order to establish the linguistic criteria regarding our relationships with suppliers, public organisations and other agents.

In the following table, we describe the linguistic criteria for internal relations within Tosta:

Internal communication

Relationship with suppliers

- When recruiting suppliers, prioritise those that can speak the local language.
- If not possible, hire a supplier that has a positive attitude towards the local language.
- Whenever possible, ask to work with an employee who can speak the local language.
- If not possible, agree on a bridge-language. In written and oral contexts, guarantee a minimum presence of the local language in situations where understanding each other is easy (greetings, for instance).

Relationship with other members

- Guarantee a minimum presence of the minority languages in electronic communications or telephone calls.
- Make a gesture to the language of the receiver, greeting or thanking them in their language.
- Promote the use of *Hizkimizki* dictionaries.
- For general messages, agree on a bridge-language.
- In face-to-face meetings, guarantee the presence of minority languages. For example:
 - Short introduction in own language and main information in bridge-language.
 - In screen presentations, use both languages, alternately: if we speak in our language, have the slides in bridge-language, and vice versa.

Relationship with administration

- When our language is official, use it for communication. Otherwise, use our own language and the official language.
 - In oral contexts, try to use our own language or try to guarantee its presence (for example, saying the first word in our language or asking for somebody who can introduce us in our language).
 - Write legal documents for local administrations in our own language. If needed, add the (other) official language(s) or the bridge-language.
 - If we are communicating with the administration of another community, write or say our greetings in the local language and use the agreed bridge-language for the rest.
 - Write official invitations in the local language of that administration.
-

Documents

- Write internal documents and reports in our language.
 - General documents:
 - For long reports that will be shared, write in own language and add the translation to the bridge-language apart. Make a gesture to own language (in titles, key words, quotations...)
 - Write short reports in two columns (own language and bridge-language). Differentiate our language by size and position.
-

Training of volunteers

- Each community in their local language.
 - Make sure volunteers master the local language.
 - Ask volunteers to fill assessment forms in their own language.
 - Train volunteers so that they know the linguistic reality of other communities.
-

Main achievements and difficulties of internal relations

Overall, we managed to fulfil the above-mentioned criteria. The general context of each community influenced its performance, particularly in their relationship with suppliers and the administration. In any case, because we think they should be taken into account, we will highlight the following achievements and difficulties:

- ▲ We included the seven languages in *Hizkimizki* dictionaries. We used greetings, thanks and short sentences in communication between members (especially in written contexts). These dictionaries were made available to the artists and to the participants of some of the festivals.

- ▲ Documents that were to be shared were written in local languages (assessments, reports etc). We translated them to the agreed bridge-language afterwards.
- Use of the languages with the local administration and suppliers varied widely depending on the community, as it was contingent on the knowledge of the language and the administrative status of the language in each country.
- ▼ The presence of local languages in face-to-face meetings was limited: we very rarely used our own language on slides.
- ▼ We did not include the pronunciation of the words in the dictionaries. In the future, we could use the platform www.eu.forvo.com.
- ▼ English was our agreed bridge-language. For the members from Galicia, Friesland and the Basque Country, English is a foreign language and, therefore, we took it as a language for international communication. For the rest of the members, English is a hegemonic language that steals the space of their local language. From the point of view of some members, the use of English was excessive. At the same time, those who have English as a second language could communicate more easily than the others.

To sum up: main lessons

Working with languages that we do not know and giving them space in our everyday life entails a lot of effort and patience, but feeling the gratitude for our attempts from other minority language speakers is priceless. We took the theory that views linguistic diversity as wealth and turned it into a practical example, we put the universal value of local and minority languages into practice. Indeed, maintaining coherence in our attitudes and our practices is essential as people working on linguistic normalisation, among other reasons because our behaviour can influence those around us. Limits and difficulties are part and parcel of the willingness to maintain this coherence, but we hope to continue learning from them in the future too.

Residencies and exchanges

Artistic residencies were a very important stage of the Tosta project in terms of communication. During the time artists stayed in other communities, and also before and after, they had to communicate with local contacts, including mentors and citizens. We also agreed language criteria for these situations.

We relied on the principle of shared but differentiated responsibilities, among others, to define the linguistic criteria of the residencies. Tosta members largely handed the representation of the initiative over to the artists and mentors. Due to the very fact that they are speakers of minority languages, participants reflected their communities, as cultural agents. Organisers, on the other hand, provided them with the tools to empower them to carry out their representation.

The following table summarises the process:

Residencies and exchanges of artists

Choosing the artist	<ul style="list-style-type: none">• Make sure she masters her local language.
Relationship between the artist and the local member of Tosta	<ul style="list-style-type: none">• Always in the local language.
Relationship between the artist and the member of Tosta of the host community	<ul style="list-style-type: none">• The main communication language was the bridge-language, jointly agreed beforehand.• Learn simple words and sentences of each other's language, so that the presence of minority languages progressively increases.• Exchange <i>Hizkimizki</i> dictionaries.
Relationship between the artist and the citizens of the host community	<ul style="list-style-type: none">• In presentations and speeches, try to make use of simultaneous translation (from minority language to minority language).• If not possible, prioritise the community language of the event, while the artist uses the bridge-language.• Make video presentations in artists' own language, subtitling the information to the local language.• In spectacles, decide to have translation or not depending on the art medium. Guarantee a minimum understanding of the audience, while the artist uses her own language.• Think of alternative tools: translating through pictures, subtitles, use of written texts...).• Translation should not be an obstacle to the cultural activity.
The relationship between the artist and her mentor	<ul style="list-style-type: none">• In oral contexts, use the agreed bridge-language.• Provide the artists with informal language and culture courses once a week. Promote knowledge and use of the local language progressively.• Learn simple words and sentences of each other's language, so that the presence of minority languages gets progressively bigger.• Exchange <i>Hizkimizki</i> dictionaries.

Main achievements and difficulties of residencies

- ▲ Before creating their artworks, the artists got to know the local language community. In order to achieve this, it was essential to immerse themselves in the host community. Informal language and culture courses were useful, not only for everyday relationships but also for their creative work.
- ▲ Artists used Hizkimizki dictionaries too.
- ▶ In the artists' presentations, the decision to translate was made depending on the artistic medium each worked on. In the case of audio-visual material it was easy to insert subtitles in other languages. However, in other artistic works, we decided not to translate anything simultaneously, in order not to obstruct the artistic event.
- ▼ Not having included the phonetic pronunciation of the words in the dictionaries has influenced their use.
- ▼ It is very complicated to find translators between two minority languages. It was actually impossible in some cases, so bridge-languages were used in presentations.

To sum up: main lesson

Gaining firsthand knowledge of a community and a world perspective gave the artists the opportunity of developing as creators. Coming from another minority community, they also contributed a lot to their hosts. Words were not the only communicative tool between artist and mentor, they managed to transmit and share messages through their art itself. Art is a universal language.

“Tugann sé deis d'ealaíontóirí tuiscint níos fearr a fháil ar a bpobal féin tré mion-aithe a chur ar na dúshláin agus deiseanna forbartha atá ag pobal teanga eile”

“By gaining an intimate knowledge of the day-to-day challenges and opportunities within another language community, artists can develop fresh understandings of their own community.”

Nuala Ní Fhlathuin, Irish artist

Festivals and cultural events

If there was a moment when the work done in Tosta became visible, this was during the festivals, which were the result of the work done throughout the year. These festivals involved a significant workload, but also allowed us to be closer to the public. For some people, it was the first time they saw what being the Capital of Culture can mean for a language and this helped to make Tosta even more visible. Besides, the festivals proved that it is possible to organise a big scale event in minority languages. Above all, Tosta festivals were breathing spaces for our languages.

For this purpose, we attempted to allocate as many functions as possible to the languages of the communities where festivals were organised. As required by the subsidiarity principle, we turned to other languages only when it was necessary. Moreover, in order to develop linguistic progressivity, we tried to take steps forward within the usual behaviours of each area.

We also worked to reflect the reality of the seven Tosta communities and take the opportunity to examine them, taking advantage of the linguistic landscape and programme of festivals. To give an example, in the festival held in the Basque Country, the last one in fact, we organised a discussion among all members of Tosta.

Therefore, we classified the linguistic choices for the Tosta embassy summer festivals focusing on the language on festival materials (posters, signage...), on the presentation of the festivals, on communication with the media and on communication during the cultural activities organised those days:

Festivals and cultural events

Signage

- Link each language to a colour, so that languages are easily identified.
- Write general information panels in the local language of the community hosting the festival.
- Write the members' and communities' description panels in their own languages and the language of the community hosting the festival.
- Write information and safety signals in all languages. Use images insofar as possible.
- Use the project logo and all the languages in mobile materials (t-shirts etc).

Reception

- First word to participants always in own language.
- Continue the conversation in own language and, if the other person does not understand, use the bridge-language or both (depending on the linguistic skills of the other person).
- Make sure that volunteers know the local language, other official language(s) and the bridge-language.

	<ul style="list-style-type: none"> • In spectacles, decide on translation depending on the artistic medium. Guarantee a minimum understanding by the audience, while the artist uses her own language.
Exhibition of the artists' works	<ul style="list-style-type: none"> • Think of alternative tools: translating through pictures, subtitles, use of written texts...). • Translations should not be an obstacle for the cultural activity.
The presentation of the work of the guest artist	<ul style="list-style-type: none"> • In presentations and speeches, try to make use of simultaneous translation (from minority language to minority language).
Presentations of the events and cultural activities	<ul style="list-style-type: none"> • If not possible, prioritise the community language of the event, while the artist uses the bridge-language. • Decide on translation depending on the artistic medium. Guarantee a minimum understanding by the audience, while the artist uses her own language.
Radio and public address system	<ul style="list-style-type: none"> • Hold them in local languages, if possible without translations or using other languages. • Prioritise facilitators and cultural agents who know and work in the local language.
Flyers and magazines	<ul style="list-style-type: none"> • Voice-over in the local language. • Insert songs and cultural information of the other seven Tosta communities, to guarantee the presence of all languages.
Posters	<ul style="list-style-type: none"> • Publish them in local languages. • Summarise the information in other official languages of the community. • Guarantee the presence of other languages of Tosta in the texts.
Staff (facilitators, security, catering...)	<ul style="list-style-type: none"> • Publish them in local languages. • Guarantee the presence of other languages of Tosta in the texts.

Main achievements and difficulties of festivals

- ▲ Generally speaking, festivals were breathing spaces for local languages. Volunteers and workers used their own language and the linguistic environment was taken care of.

- ▲ *Hizkimizki* dictionaries were distributed during the last two festivals.
- ▲ Tosta was introduced into existing community festivals, so the linguistic criteria of these festivals changed, making the presence of the local language greater than in previous editions. To give an example, in the festival held in Friesland, it was the first time that they wrote the information about it in Frisian; from now own, they plan to stabilise these changes.
- ▼ In some cases, the presence of other languages was not as evident as planned. Economic resources influenced the amount of work put into materials and translation. For instance, the discussion held among the seven members of Tosta in the Basque Country was simultaneously translated to Basque, but members of the discussion had to speak in the bridge-language (except for Galician and Basque speakers).

“Alhoeuwol’t de Admiraliteitsdagen aardich Frysk binne, waard it net brûkt yn de kommunikaasje en publisiteit. Troch it Tosta-festival is dat no wol bard en hat men sjoen dat taal in hiel nijsgjirrich onderwerp wêze kin foar in festival. Wy hawwe al útsprutsen dat wy yn de takomst ek wer mei-inoar wurkje sille en dat taal yn it algemien en it Frysk yn it bysúnder op de aginda fan de Admiraliteitsdagen stean bliuwt.”

“The Admiraliteitsdagen always did use the Frisian language (orally and sometimes with signage), but they never used it in their communication and publicity. Because of the Tosta festival they did use the Frisian language in publicity and at the same time they saw that language can be a very interesting topic for a festival. We already made plans for further collaboration making sure that the Frisian language and language in general will continue to be part of the festival.”

Mirjam Vellinga, Afûk, Friesland

Final observation

Festivals were breathing spaces for minority languages. Participation by the public was encouraged and a great level of awareness was achieved by giving languages special places during the events. The reality of each linguistic community influenced the organisation of the festivals, particularly in terms of technical and economic resources. However, the step forward was bigger in the communities where languages were not as strong as in others.

External communication

Managing the external communication strategy of a project is not an easy task. The biggest challenge for Tosta in terms of explaining the project to external individuals and organisations was the requirement to employ the seven minority languages of the member communities.

One may think that an easier way of managing this could be for, for instance, simply to use the agreed *lingua franca* (English, in our case) and to create all the documents and materials directly in this language. Nonetheless, since the most important principle of Tosta was sustaining and protecting linguistic diversity, our only option was to give as many functions as possible to our languages, so that we could create as much as possible through these languages. Without forgetting the precautionary and irreversibility principles, but in order to allow easier international comprehension, we prepared summarised translations of the texts we created in local languages, for example, for the website and social media. The diverse language contributions enriched our means of communication, they coloured them and made them lively.

For external communication contexts, therefore, we followed the linguistic criteria explained below:

External communication

-
Website	• Write news in two languages: the local language of the member writing the article and a short summary in the bridge-language (English).• Have menus and static information written in 8 languages (our own languages and English).• Set the main page in the local language depending on the geographical location, by default.• When the browser is not set in the local language, invite users to change it.
Social media	• In the group accounts of Tosta, each member writes in her own language.• Take into account who is the message addressed to (local community or all members of Tosta). In the latter case, write the message in two languages.• Tosta Twitter account: if the content of the tweet is international, post two tweets (the second in English). Add the abbreviations of the languages at the beginning of the tweets ([EUS], [ENG]...).• Tosta Facebook page: post news in two languages (always the community language first, then in the bridge language). Add the abbreviations of the languages at the beginning of the posts ([EUS], [ENG]...).• In the usual Twitter and Facebook feeds of the members, follow the linguistic criteria of the organisation.
-

	<ul style="list-style-type: none"> • Prioritise the media that use the local language. • Reflect on the receiver, and adapt the message to his/her language. • In press conferences, use local languages. • Send press releases and notices in local languages. If the media use another language, write the message in two columns (local + other), always guaranteeing the presence of our own language.
Media	<ul style="list-style-type: none"> • Prioritise own languages in oral interviews. In news programmes on public TV channels ask to be subtitled. In the cases where the interview must be done in bridge languages, always attempt to guarantee the minimum presence of our languages (greetings, thanking...). • Prioritise own languages in written interviews. Depending on the medium, work on the language and reflect on what we want to communicate to each reader. • Prioritise local languages in opinion articles. Use bridge-language for specific target groups.
Publicity	<ul style="list-style-type: none"> • Prioritise radio and TV channels that work in own language. Advertise in local languages, employing bridge-languages when needed, but never repeating the same message in both languages. • Create street publicity in local languages, employing bridge-languages when needed, but never repeating the same message in both languages. • Use own language with newspapers and magazines that work in local languages. • In the case of media that work in other languages, make the advert bilingual, without repeating the message and standing our language out. • In paid publicity, prioritise websites that work in local languages and advertise in own language. If not possible, make the advert bilingual, without repeating the message. • In social media, advertise in own languages. Depending on the audience, bridge-languages can also be used.
E-mail and letters	<ul style="list-style-type: none"> • Write messages directed to members of the association in own languages. Use local languages for messages written to the general public and, depending on the intended recipient, also add the bridge-language, but without repeating the message.
Agenda	<ul style="list-style-type: none"> • Advertise the programme in local languages. • If the event planned is thought for non-speakers of the local language, use bridge-languages.
Corporate image	<ul style="list-style-type: none"> • Tosta is the name of the project, used in the logo. This word has a similar meaning in all members' languages. • Write the slogan/motto in the seven languages, to make the diverse nature of the project visible. • In the material released, add the logo and the slogan in seven languages. Merchandising and stationery include the logo and the slogan in seven languages.

Main achievements and difficulties of external communication

- ▲ Communication with the media generally took place in the local languages and Tosta had a big impact on the communities.
- ▲ On the website, we achieved our aim of posting the articles in the local language of the person writing the news, adding a short English summary to it.
- ▲ Giving space to our own language is not an easy task. Giving space to the other six languages of the members of Tosta was even harder. All the participants made a great effort translating from one language to another; and still we think we made it possible in most cases.
- ▼ We had difficulties setting up the website in seven languages and according to geographical location. We did not manage to set the main page in local languages by default.
- ▼ English had an excessive presence in social media. Some of the tweets and posts on Twitter and Facebook were only written in the bridge language, due to time management reasons.
- ▼ We did not add the slogan of Tosta in the released material so the diverse nature of the project was not visible at first glance.

Final observation

We cannot address the same type of message to every recipient, language-wise and content-wise. It is very different to describe our reality to somebody who is sensitive to minority languages or to somebody who lives very comfortably in her/his hegemonic language. The message, mode and language choices have to be adapted to the receiver, without this becoming an obstacle for our awareness.

“Bha e uabhasach luachmhor gun d’fhuair sinn cothrom coimhearsnachdan cànan eile fhaicinn a tha daingeann a thaobh cànan agus sinn uile a’strì airson ar cànanan àbhaisteachadh. Chùm feallsanachd fèis Tosta taic ri cleachdadhl nàdarra a’chànan, far an robh luchd na Gàidhlig ag obair anns na bùiùthean-obrach, sa bhùth-réidio, sa chafé agus sa bhàr, agus seo uile an lùib fèis ealain eadar-nàiseanta. ‘S e modal cruthachail, brosnachail a bh’ anns a’ phròiseict seo às an tig barrachd ùidh ann an tachartasan is seirbheisean cultarail eile anns na mion-chànanan againn agus air an tèid àbhaisteachadh a stèidheachadh. ‘S e sin an dùbhlàan a tha romhainn.”

“It was incredibly valuable to see other language communities working with a robust linguistic criteria guideline, supporting us all as we strive for the normalisation of our

languages. The whole ethos of the TOSTA festival where everything from promotion to on-site workshops, radioshack, café & bar staffed with Gàidhlig speakers supported natural language use, but also in an accessible international arts context. This project has been a positive, creative model and increases the demand for other events and cultural services that could be provided in our minority languages, further progressing their normalisation. This is our challenge.”

Kath NicLeòid, Sabhal Mòr Ostaig, Scotland

Towards the guide you are holding

Following the linguistic criteria of Tosta, the imperfect guide for linguistic management you are now reading was written in Basque first (because the Basque member of Tosta was in charge of doing so), and then translated to the bridge-language, so that other members of Tosta could translate it to their own languages.

We experienced difficulties and had a significant workload, but leaving linguistic differences aside, the Tosta boat travelled forward and remained afloat, making space for European linguistic and cultural diversity at every port and lighting the beacons of the seven minority languages along the coasts of our communities.

“O legado do proxecto Tosta en Galiza destaca na súa natureza de intercambio cultural e lingüístico, levado a cabo en forma de unión e irmandade entre nacións. Nacións que grazas a este proxecto de amor e dignidade lingüística se puideron desfacer de moitos complexos culturais e seren, xuntas, máis fortes que nunca.”

“The legacy of Tosta in Galicia highlights its nature of cultural and linguistic exchanges, carried out in the shape of union and sisterhood among nations. Nations that, thanks to this project of linguistic love and dignity, could overcome many cultural cringes and will become, together, stronger than ever.”

Sara Seco, A Mesa pola Normalización Lingüística

Main conclusions

The Tosta project had a plan for linguistic practices in its own field and, because this plan became so significant in the whole project, we decided to put our experience into words by publishing a management guide. This guide was compiled with the full partnership and assistance of the agents participating in Tosta, but it hopes to be valuable and useful for all communities with a minority language.

We compiled the linguistic criteria established and employed throughout the project in this guide, as used in the different areas Tosta covered: international relations, communication and cultural activity. We followed these criteria in our attempts to guarantee spaces for minority languages within these spheres of work, as explained in previous chapters.

The reality of people working in culture is very diverse, however; beginning with the actual events we organise, and continuing with the space that our languages and communities take within the state and the law. Therefore, when we established the linguistic criteria, we took into account these individual rhythms and situations, and each community addressed several feasible challenges. In reality, some of the steps had already been taken in some communities, whilst they remain as challenges in others. In linguistic cooperative projects it is essential to always have the feeling that we take steps forward, following the progressivity principle; starting from our own realities, but always going forward. Every little step helps in the protection, promotion and normalisation of minority languages.

Implementing the criteria entailed a big effort for all participants. It is not an easy task to work with languages that we do not understand and to give them space in our realities; it is even not always easy to create breathing spaces for our own languages in our own communities. Translating the message to bigger languages would have been an easier and more comfortable way of working, but we undertook a true commitment when we made the choice of guaranteeing the presence of our languages in our everyday life. Translation, moreover, was very important throughout the project and this should be taken into account in advance for budgets in future.

In practice, we had many doubts and we had to make decisions. We worked in cooperation with other members, we helped each other and we learnt from each other. Some of our decisions had better results than others. This is why it is important for us to assess the steps taken and to learn from our mistakes; so that, as we said in this imperfect guide, our experience may be useful for cultural agents who want to carry out any similarly ambitious project in future.

Appendix

Languages and communities

Cymraeg – Welsh

Just over half a million Welsh people are natural Welsh speakers, a figure rising now for the first time in many years. Many centuries ago, Welsh was also spoken over much of northern England and southern Scotland, but British government policies have for centuries tried to eliminate the language in Wales – and failed. William Morgan's Bible, published in Welsh in 1588, played a big part in standardising and saving the language. The protest movement Cymdeithas yr Iaith Gymraeg (the Welsh Language Society) has done a great deal since 1962 to reinvigorate the language, which is now taught in all Welsh schools, protected by law, and powerful in the media including TV and radio.

Euskara – Basque

Basque, or Euskara, is the language of the Basque Country. It is spoken in the West of the Pyrenees, on both sides of the border between the Spanish and French states. It has around 900.000 speakers. However, it is not official throughout the Basque lands and this limits the transition of the language in some areas. In 1968 the Official Academy of the Basque Language, Euskaltzaindia, agreed the bases for the standardized or unified Basque. The standardised variety of the different Basque dialects is now used in the administration, the education system, media and cultural activities. Thanks to the diverse social movements in favour of the Basque language that have arisen over the last 50 years, the language is being revitalised. Over this period, immersion schools where children can learn in Basque (Ikastola), adult alphabetisation schools, local associations that work for the language, cultural organisations or media projects have been created. All this activity brought on important steps forward in terms of broader knowledge of the language and its normalisation. Henceforth, the challenge is to increase the number of speakers over the short term.

Frysk – Frisian

Frysk or Frisian is spoken by 450.000 people and is one of the two official languages in the Netherlands. Of the 650.000 inhabitants of Fryslân 94% can understand spoken Frisian, 74% can speak Frisian, 75% can read Frisian, and 27% can write it. The Frisian language is more than 1,500 years old and is a Germanic language, closely related to Old English. The West Frisian language consists of a number of mutually intelligible dialects. Frisian is the native

language of over half of the inhabitants of the province of Friesland (55%). Apart from the use of Frisian as a first language, it is also spoken as a second language by about 120,000 people. The Frisian language is used throughout the Frisian community.

Gàidhlig –Scottish Gaelic

Scottish Gaelic is the traditional language of the Gaels, and the historical language of the majority of Scotland. It has been continually spoken in Scotland since around the 4th century AD and is one of Europe's oldest written languages. Gaelic has a rich oral and written tradition, having been the language of the bardic culture of the Highland clans for several centuries, and there are many festivals which celebrate the wealth of Gaelic literature, music and song today. Gaelic medium education began in the late 20th century and demand for Gaelic medium schools continues to grow. The 2011 census shows that the number of Gaelic language speakers in Scotland – 58,000 – has almost stabilised at 2001 Census figures largely as a result of Gaelic medium education. Gaelic radio station BBC Radio nan Gàidheal has been in operation since the 1980s and the digital television channel, BBC Alba, began broadcasting in 2007.

Ghaeilge – Irish

Irish is a Celtic language. Many scholars believe that Irish has been spoken in Ireland for over 2,500 years. The oldest remains of Ancient Irish that we have are inscriptions on Ogham stones from the 5th and 6th centuries. The status of Irish as a major language was lost in the 15th and 16th century. The language was on the point of extinction after the famine. A revival of the language began in the 19th century and Irish has been promoted by both state and other bodies since then. The image of the Irish language has changed a great deal in recent years. The Irish language is the daily language of the community in Gaeltacht regions (about 66,238 people) According to the Census of 2011, 1.77 million people in the Republic of Ireland can speak Irish.

Kernewek – Cornish

Our language, Cornish, is one of the Celtic family of languages, closely related to Breton and Welsh. The period from 1200 to 1600 AD was perhaps the heyday of Cornish with epic religious dramas being performed in the numerous outdoor amphitheatres (*plen an gwari*). But the Reformation brought enforced use of the English language in church. In 1549 the Cornish rebelled and many thousands of Cornish speakers were killed. By the early nineteenth century the language had died as a spoken community language, although there were always a few determined people who maintained an interest. Now, the language is once again a living language and a vitally important part of the identity of Cornish people.

Galego – Galician

Galician is a Romance language. It developed around the eighth century as an evolution of Latin spoken in the province of Gallaecia. During the Middle Ages the language of today's Galicia and northern Portugal were the same. The gradual loss of Galician political power and Portuguese identity affirmation centred in Lisbon contributed to the emergence of

the first differences (linguistically minor), accentuated by taking different paths in later centuries and by the pressure that Castilian exerts on Galician language. After the Middle Ages, Galicia became subjected and the use of Castilian was imposed in all spheres of power. Galician was the language of the majority of the population but did not regain use in writing until the mid-nineteenth century. In 1980 a Statute of Autonomy that recognizes the co-official status of the Galician language was passed. A process began to legislate on the use of the language to ensure the restoration of Galician in different areas of society, but this legislation was not sufficiently determined and many social areas continue to exclude Galician. Despite the advances of recent decades, the acceleration of the loss of speakers in urban areas and among children and youth is a matter for concern.

Tosta members

Golden Tree Productions (Cornwall)

www.goldentree.org.uk

will@goldentree.org.uk

Golden Tree Productions is a community interest company, which develops and delivers constructive cultural projects that uncover and celebrate Cornwall's distinctiveness and diversity. The members work in collaboration with audiences that are currently under-engaged in culture and heritage, particularly those that are disadvantaged. They design cultural and educational solutions, intended to make a meaningful and lasting difference, to these communities. They devise theatre, create films, produce events, tell stories, deliver training, generate on-line resources, write books, construct exhibitions, develop educational materials, build partnerships, advise policy-makers ... amongst other activities.

Afûk (Friesland)

www.afuk.frl

ynfo@afuk.nl

Afûk was founded in Ljouwert back in 1928. The goal of the foundation is to promote knowledge and use of the Frisian language as well as promoting the interest in Friesland and its culture. For this purpose, they work on different aspects of the language, media and culture tourism: organisation of courses and exams, publication of educational materials, books and suchlike, promotion of Frisian in existing and new media, counselling.

A Mesa pola Normalización Lingüística (Galicia)

www.amesa.gal/

amesa@amesa.gal

A Mesa pola Normalización Lingüística (or the Association for the Normalisation of the Language) is an independent and diverse association founded in 1986 to protect the Galician language. Today, it is the biggest cultural association in Galicia and it is a model in the field of linguistic standardisation. A Mesa is a member of the European Language Equality Network (ELEN). From its foundation, A Mesa was home to organisations and individuals

that work for the normalisation of Galician. In its day to day work, A Mesa seeks to involve associations, institutions and businesses of all kinds. The main objective of the team is to promote the use of the Galician in everyday life situations, by informing citizens, creating new spaces for language practice and raising awareness on the issue. Besides, they advocate for linguistic rights, denouncing any kind of attack and discrimination the language may suffer, and guaranteeing individual and collective use of the language. They also do positive campaigning in recognition of businesses that use and promote Galician.

Ealáin Na Gaeltachta (Ireland)

www.ealain.ie/

ealain@udaras.ie

Ealáin na Gaeltachta Teoranta, a joint venture between Údaras a Gaeltachta and The Arts Council, promotes the development of contemporary and traditional arts in the Gaeltacht (the Irish-speaking regions of Ireland). Ealáin na Gaeltachta provides services and grant schemes that support the development of arts organisations and individual artists. They also provide training and mentoring support. The organisation also supports initiatives that help build the capacity and infrastructure of the arts in the Gaeltacht.

Celtic Neighbours (Wales)

www.celtic-neighbours.eu/

post@celtic-neighbours.eu

Celtic Neighbours is the development agency supporting cultural collaborations across the Celtic world and more widely in Europe. Since 2005 we have been working to stimulate cultural collaborations between minoritised-language communities and groups across Britain and Ireland, and other smaller-language communities in Europe.

Our work crosses and draws together art forms, always designed to maximise participation and develop sustainable interactions. We work with our network of partners across Europe to create dynamic, interactive, community-led, arts initiatives bringing together a wide range of communities and cultural groups.

Sabhal Mòr Ostaig (Scotland)

www.smo.uhi.ac.uk/

fios@smo.uhi.ac.uk

The Sabhal Mòr Ostaig College is a National Centre for Gaelic Language and Culture and there are lots of learning opportunities for people with an interest in Gaelic, both at the College and by distance -learning. Sabhal Mòr Ostaig is a modern, innovative college and has excellent learning resources on-campus including an exceptional library collection, broadcast and recording facilities, residential student accommodation and a Gaelic-medium childcare facility. The College's activities are greatly enhanced by co-operative links within the wider Gaelic community and the College is home to a number of creative and cultural projects such as Tobar an Dualchais, Faclair na Gàidhlig and the multimedia and design company Cànan. The College also plays a leading role in the promotion of the Gaelic arts and culture and hosts a programme of residencies for artists in music, literature and the visual arts.

Euskaltzaleen Topagunea (Basque Country)

www.topagunea.eus

info@topagunea.eus

Euskaltzaleen Topagunea is a social movement in the Basque Country; it is a network of local associations that work to create spaces to live in Basque and to develop its linguistic community. Since they were first set up back in the 80s, these Basque associations have brought together pro-Basque people and developed initiatives to campaign for the right to use the language in all kinds of everyday situations. Since then, in addition to being the meeting point of pro-Basque language people, Topagunea also carries out cultural activities, leisure activities, media projects and speaking practice programmes. They also work on awareness-raising in society and on agreements with all kinds of associations and individuals throughout the community. Topagunea is a very broad and diverse social movement, working for the right to live in Basque.

Artists

Zenna Tagney was born and grew up in Cornwall. She has a foundation degree in Art and Design and a BA (Hons) in Contemporary Crafts (Falmouth). Zenna works mostly in ceramic sculpture; her work incorporates themes of story, character and nature, inspired by the experience of growing up in Cornwall and her landscape, cultural traditions and mythology. The majority of her sculptural work uses kaolin, a material with close links to the area where she grew up – ‘Clay Country’. She incorporates found things, wood, and old looking vegetation. During her stay on the Isle of Skye Zenna researched Gaelic stories of the sea. Story and language are inextricably linked, especially when traditional stories are passed down orally between generations, as many have been in the Hebrides. She came across stories of the Crodh Mara, a very special breed of cattle that live under the sea but come ashore to graze and materialised them in the form of sculptures.

Ana Belém Tajes went from Galicia to Ireland, to a small village where the Gaeltacht heritage is still alive, called An Spidéal. The artistic itinerary of Belém is linked to music from the very beginning: she sings in the “VooDoo” band in Galician, mixing R&B and jazz melodies, and she also is part of the soul choir “Sisters in the House”. She says she is still searching for her own style, always looking ahead to the future, but based on the old Galician traditions. In the weeks she spent in Ireland, she collected music, languages and legends to create a musical book. Belém was inspired by the druid “Amhairghin” who appears in the “Lebar Gabála Érenn” manuscript. It is said that the druid was the first person who travelled from Ireland to Galicia and sang in Irish.

Luned Rhys Parri is an established artist who has also worked on numerous community art projects over the past two decades. Her art works, created in her studio near Caernarfon, have been exhibited in many prominent galleries, including Ffin y Parc, Plas Glyn-y-weddw, Ruthin Craft Centre and many others. The works are constructed paper reliefs incorporating

collage, papier maché, paint, pieces of patterned fabric and other recycled items. Examples of her work are now found in many private collections as well that of the National Library. Luned stayed in Galicia in her artistic residency and tried to reflect the everyday life of Galicians and their culture in 3D illustrations created in papier mâché.

Nuala ní Fhlathúin, Irish, did her artistic residency in Friesland. Her art practice has been an investigation of material processes and procedures, a craft-led enterprise embarked upon to explore the mysterious divide between material reality and the disembodied world of abstract sequenced thought. Place plays an important role in her work, both as a pre-existing environment to negotiate and a fundamental structuring device. Over the duration of an installation it responds directly to the formal qualities of the hosting space – oddities of lighting and structure, the texture of landscape, and the subtle nuances of place. The idea of a particular, non transferable set of circumstances is something that has informed all of this work. In practice Nuala works directly and experimentally with materials, constructing open-ended arrangements of order and entropy, conservation and decay. In exploring these dynamics Nuala's art consistently operates on the plane of the personal, the particular and the intimate – the world of cataclysmic, hairsbreadth differences, irrational attachments and temporary stop-gap measures.

The Basque **Uxue Arzelus** spent six weeks in Machynlleth, Wales, creating a short film based on the similarities and differences of speakers of Basque and Welsh languages. She studied film direction in Barcelona and she already has wide-ranging experience in cinema direction and scriptwriting. In 2014 she won the amateur short film competition “Euskaraz bizi nahi dut” (*I want to live in Basque*), for instance. For the purpose of Tosta, she interviewed different people in the Basque Country and in Wales, intending to portray the two minority languages from behind the camera. She intended to reflect the relationship between the speaker and their language, to show that, in the end, Welsh and Basque speakers have similar ways of feeling the language.

Frisian artist **Aukje Schaafsma** went to Falmouth in Cornwall for her creative residency. Aukje studied theatre at the Maastricht acting school in 2011, graduating in 2015. She has wide-ranging experience in theatre and together with director Tatiana Pratley and performer Karel Hermans she formed the community-based art collective “SKOFT&SKIEP”. In addition to live performances, they focus on short documentaries and video. For Aukje, the Cornish language is one the most important ingredients of Cornish culture and she has delved into it during her residency. Aukje is convinced that the vitality of art can be increased by the use of amateurs or ordinary people. She tries to transform low art into high art because she thinks that the highest art is hidden in the beauty of low art. She achieves this by putting things out of context. Her latest piece used the tides of Cornwall as her stage.

Sophie Stephenson, a traditional musician and step dancer from Fort Augustus, went from Scotland to the Basque Country to have a residency full of dance exchanges. Sophie is particularly interested in the rhythmical relationships between language, music, song

and dance. She is the founding member of trad group Huradal in which dance is an integral part of performance both as a percussive response to the music and also a rhythmical impetus behind the musical arrangements. Sophie has also developed TradBeats, a project which brings together the core elements of voice and movement through rhythm, with Gaelic mouth music, beatboxing, step dance and body percussion. During her stay in the Basque Country, she collaborated with Kukai Dantza Taldea, a dance group with extensive experience in giving a modern touch to tradition. Sophie wanted to create a dance performance that would combine the two languages and cultures.

Donostia 2016 – Culture to live together

The European Capital of Culture is European Union initiative that aims to foster proximity and exchange between European nations. It has three main objectives: to highlight the richness and diversity of cultures in Europe, to celebrate the cultural features Europeans share and to increase European citizens' sense of belonging to a common cultural area.

The European Capital of Culture in Donostia began on the date of the main festivity of the city, 20th January 2016. Under the motto of "Culture to live together", the core of this large scale project was an active choice for culture and cohabitation, in a European participatory dimension, with the objective of leaving a legacy that would go beyond 2016. These shared values linked Tosta and Donostia 2016 directly.

Mission

Donostia 2016 sought to construct in our region and in Europe a new sustainable model of coexistence and relation between different kinds of people. To achieve its goal, it promoted and facilitated a context – a time, a space, resources, a focal point – of experimenting and learning in which to generate, concentrate, coordinate and shed light on innovative, diverse (locations, languages, agents, disciplines, audiences) and collaborative cultural processes and activities and processes that inspire, qualify and empower citizens, to become – beyond 2016 – active and committed protagonists of the new model.

Vision

The Donostia 2016 project aspired to the hope that, by 2026, ours will be a society where people have the know-how and tools to overcome conflicts and live together, sharing in peace and collaborating in a supportive community. A more open society where diversity is included, respected and appreciated as a source of wealth and equality was promoted. A society where citizens participate more actively and responsibly in common areas, becoming involved in public matters and exercising authentic democracy. A more cosmopolitan society that connects local aspects with Europe and the world, contributing to others from its own identity and expanding that identity in order to grow. A creative society, capable of inventing new ground rules for economic, environmental, social and cultural sustainability.

Values

The Values of Donostia 2016 were the guidelines of the action taken by people. The DSS2016EU project endeavoured to promote, from the example set by the organisation itself and for society as a whole, a number of specific values, and to succeed it sought the materialisation in behaviours, attitudes and criteria, etc. The values that governed DSS2016EU activity were: creativity, openness, diversity, pro-commons, responsibility, respect and empathy, and the Basque language.

For further information: www.dss2016.eu

Bibliographic references and further reading

- ANAUT, D. (2007) "Begiratu Bat Orbitatik", in Aierdi, X. & Uranga, B. (eds.) (2007) Euskara, Inmigrazioa eta Hizkuntza Eskubideak – Lan Jardunaldiaren Inguruoko Gogoetak, Unesco Etxea, Bilbo, 63–65 orr.
- BASTARDAS-BOADA, A. (2002) "Biological and linguistic diversity: transdisciplinary explorations for a socioecology of languages", Diversité langues, VII, online: www.teluq.uquebec.ca/diversite/SecArtic/Arts/2002/bastarda/ftxt.htm
- BASTARDAS-BOADA, A. (2005) "Linguistic sustainability and language ecology", Language and Ecology, online: [www.ethnologue.com](http://www.ecoling.net/articles/ETHNOLOGUE)
- EUSKARA INSTITUTUA, EHU, "Ondorio gisa: Hizkuntzen ekologia, lehen ikuspegia", Sareko Euskal Gramatika (SEG), www.ehu.eus/seg/gizt/1/3/5
- EUSKO JAURLARITZA (2011) "La protección de las lenguas minoritarias en Europa: hacia una nueva década", Gasteiz: Eusko Jaurlaritza
- EUSKO JAURLARITZA (2013) "V. Irketa Sozliquistikoa. 2011", online: http://www.euskara.euskadi.eus/contenidos/informacion/arigaltzen/eu_6092/adjuntos/V.%20Irketa.pdf
- FISHMAN, J. (1991) *Reversing Language Shift: Theoretical and Empirical Foundations of Assistance to Threatened Languages*, Clevedon: Multilingual Matters Ltd.
- GUERRA, M.R. (2007) "Multiculturalismo y derechos humanos: limitar, tolerar o fomentar lo diferente", Andamios, 3 (6) [online] pp. 33-60
- HAUGEN, E. (1972) "The Ecology of Language", Language science and national development.
- IKUSPEGI (2016) "Jatorri atzerritarreko etorkinak EAEko eskuadearren 2015", online: <http://www.ikuspeg.eus/documentos/panoramicas/eus/panoramica63eusOK.pdf>
- O LAIZOLA, I. (2015) "Hizkuntza-ekologia paradigma: ekologiaren begirada hizkuntzen babeserako", BAT Soziolinguistika Aldikaria, 95, 2015 (2), Andoain, Gipuzkoa, 11-30 orr.
- UNESCO (2001) "Kultura-Aniztasunari Buruzko UNESCOren Aldarrikapen Unibertsala", Paris: UNESCO.
- UNESCO (2005) "Kultura-adierazpenen aniztasuna babesteko eta sustatzeko UNESCOren konbentzia", Paris: UNESCO.
- UNESCO (2016) Munduko hizkuntzen atlasa: www.unesco.org/languages-atlas/index.php
- UNITED NATIONS (2011) "Minority Rights: International Standards and Guidance for Implementation", New York: United Nations.
- URANGA, B. Et Al. (2007) *Hizkuntzak eta Inmigrazioa. Lenguas e Inmigración*, Unesco Etxea, Bilbo.
- ZABALTA, X. (2007) "Inmigrazioa eta Eskubide Lingüistikoak", in Aierdi, X. & Uranga, B. (eds.) (2007) Euskara, Inmigrazioa eta Hizkuntza Eskubideak – Lan Jardunaldiaren Inguruoko Gogoetak, Unesco Etxea, Bilbo, 59-62 orr.

